

Understanding Street Vending in Downtown Yangon

Salween Institute for Public Policy
Yangon, Myanmar
July 2017

ရန်ကုန်မြို့လယ်ခေါင်ရုံ
လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏
ဘဝ အခြေအနေကို ဆန်းစစ်ခြင်း
(မူဝါဒဆိုင်ရာ သုတေသန စာတမ်း)

ဇူလိုင်၊ ၂၀၁၇

THE SALWEEN INSTITUTE
for Public Policy

မာတိကာ

အတိုကောက်ဝေါဟာရများ	၄
ကျေးဇူးတင်လွှာ	၅
အစီရင်ခံစာအနှစ်ချုပ်	၆
၁။ နိဒါန်း	၈
၂။ သုတေသနနည်းနာများ	၉
၃။ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ လူမှုစီးပွားရေး အခြေအနေ	၁၁
၃.၁။ အသက်အရွယ်၊ ပညာအရည်ချင်း နှင့် မိသားစုဝင်များ	၁၁
၃.၂။ အလုပ်ချိန် နှင့် အားလပ်ရက်	၁၂
၃.၃။ မွေးရပ်ဇာတိ ပြည်နယ် (သို့) တိုင်းဒေသကြီး နှင့် လက်ရှိနေရပ်	၁၃
၃.၄။ လမ်းဘေးဈေးရောင်းခြင်း ဖြစ်စဉ်	၁၄
၃.၅။ ဝင်ငွေ၊ စုငွေ နှင့် ချေးငွေ	၁၅
၃.၆။ ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ ဥပဒေနှင့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို သိရှိနားလည်မှု	၁၇
၃.၇။ လုပ်ငန်းခွင် စိုးရိမ်ပူပန်မှု	၁၈
၄။ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့်ပတ်သက်နေသော စိန်ခေါ်မှုများ	၁၉
၄.၁။ ယဉ်ကြော ပိတ်ဆို့မှုများ	၁၉
၄.၂။ စားသောက်ကုန်လုံခြုံစိတ်ချရမှုနှင့် တစ်ကိုယ်ရည်သန်ရှင်းမှု	၂၀
၄.၃။ တရားမဝင်ဆိုင်နေရာအငှားချခြင်းနှင့် အလွဲသုံးစားမှု	၂၁
၅။ မူဝါဒနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှု	၂၃
၅.၁။ ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ	၂၅
၅.၂။ မူဝါဒဖော်ဆောင်ရေးဖြစ်စဉ်	၂၆
၅.၃။ ညဈေးဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	၂၆
၅.၄။ ယခင်ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒ ရည်ရွယ်ချက်	၂၆
၅.၅။ ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ ဆက်လက်ပြုလုပ်သွားမည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ	၂၆
၅.၆။ လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒ၏ သက်ရောက်မှု	၂၇
၆။ မူဝါဒအပေါ်အကြံပြုချက်များ	၃၀
၇။ နိဂုံး	၃၁
စာညွှန်းများ	၃၂

အတိုကောက်ဝေါဟာရများ

CCTV	Closed Circuit Television
CSO	Civil Society Organization
CPA	Consumer Protection Association
USDP	Union Solidarity and Development Party
NLD	National League for Democracy
YCDC	Yangon City Development Committee
SLORC	State Law and Order Restoration Council
MMK	Myanmar Kyat (Currency)

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ရှေးဦးစွာ သံလွင်ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒ လေ့လာရေးအဖွဲ့မှ သုတေသန ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အဓိကငွေကြေးနှင့် နည်းပညာပိုင်းတွင်သာမက ဝေဖန်အကြံပြုချက်များဖြင့် ထောက်ပံ့ကူညီပေးခဲ့သော East Asia Institute (EAI) ကို အထူးကျေးဇူး တင်ရှိကြောင်းပြောကြားလိုပါသည်။

သံလွင်ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒလေ့လာရေးအဖွဲ့အနေဖြင့် သုတေသနအတွက် အဖိုးတန်အသုံးဝင်သော အချက်အလက်များနှင့် ရက်ရက်ရောရော အချိန်ပေးကူညီခဲ့ကြသော ရန်ကုန်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီအဖွဲ့ဝင် ဒေါ်သန်းမြင့်အောင်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဒေါ်ကြည်ဖြာနှင့် ရန်ကုန်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ စီမံရေးရာဌာနမှ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညီညီဦးတို့အား ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ယခု စာတမ်းအတွက် အလုပ်ချိန်အတွင်းတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုပေးကြသော ဖြေဆိုသူဈေးသည်များကိုလည်း အထူးကျေးဇူး တင်ရှိအပ်ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် သုတေသနဖြစ်စဉ်တွင် အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ နောက်ဆုံးရသတင်းများနှင့် ဆောင်းပါး များဖြင့်သာမက လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ အချက်အလက်ကောက်ခံခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ပံ့ပိုးကူညီခဲ့ကြသော လူမှုရေးဘာသာရပ်တွင် လေ့လာနေကြသော ကျောင်းသားများဖြစ်သည့် ရဲကျော်သူ နှင့် ဝီလီယမ်ဟောသားလေးတို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

သုတေသနအဖွဲ့သားများမှ အထူးကျေးဇူးတင်ရှိလိုသည်မှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နည်းပညာအရအကြံ ပြုခြင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ကူညီပံ့ပိုးပေးခဲ့သော သံလွင်ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒလေ့လာရေးအဖွဲ့၏ အမှုဆောင်ဒါရိုက်တာ စောကပီနှင့် သုတေသနစာတမ်း တည်းဖြတ်ရာတွင် အချိန်ပေးကူညီပေးခဲ့သော လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ယိုင်းလောင်(ဝိ) တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဤဖော်ပြချက်နည်းနာ သုတေသနစာတမ်းဖြင့် (Descriptive Research) ရန်ကုန်မြို့တွင်းရှိ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် လမ်းဘေးတွင် ဈေးများရောင်းချနေခြင်းတို့အကြောင်းကို ပိုမိုနားလည်စေရန်နှင့် အားလုံးအတွက် အဆင်ပြေ အကျိုးရှိမည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

- သုတေသနအဖွဲ့သားများ
- သုတေသီ- ရှိုင်းကိုကိုလွင်၊ နူးစယ်(န်)မွန်း။
- သုတေသနအထောက်အကူပြု-ဒေးဗစ်ဘရန်ဂျာ၊ မြတ်မြတ်မွန်၊ ဇော်မျိုးမင်း။

အစီရင်ခံစာအနှစ်ချုပ်

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလအကုန် အစိုးရသစ်တက်လာပြီးနောက် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရသည် ကဏ္ဍနယ်ပယ် အသီးသီးတို့၌ မူဝါဒအပြောင်းအလဲများကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြောင်းလဲလာသော မူဝါဒများအနက် လမ်းဘေးဈေးသည်များကို လက်ရှိ ဈေးရောင်းချနေသော နေရာများမှ နေရာသစ်များသို့ ပြန်လည်နေရာချထားရေးသည်လည်း ပါဝင်လာခဲ့သည်။ လမ်းဘေးဈေးသည်များဆိုင်ရာ မူဝါဒ သည်လည်း အရေးပါသော အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လမ်းဘေးတွင် ဈေးရောင်းချခြင်းသည် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အခြေခံလူတန်းစားလူထုတို့ ဒုတိယအများဆုံး ရွေးချယ်လုပ်ကိုင်နေကြသော အလုပ်အကိုင်လည်းဖြစ်သည်။ ထိုလူထုတို့သည် ဖွံ့ဖြိုးမှု ဘာသာရပ်ညွှန်ကိန်းအကြည့်လျှင် အလွန်အကျွံ ဆင်းရဲမှုစံနှုန်းအောက်တွင် ရှိနေပေသည်။ ဤမူဝါဒသည် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တိုးပွားလာနေသော ဈေးသည်များ၏ လူနေမှုဘဝနှင့် ဆက်စပ်နေပေသည်။ ထို့ကြောင့် လမ်းဘေးဈေးသည်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မူလအကြောင်းအရင်းနှင့် ပျံ့နှံ့မှုကိုသိရှိရန် အထူးလိုအပ်လာသည်။

တဆက်တည်းမှာပင် အာဏာပိုင်များနှင့် ဈေးသည်တို့အကြား ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းများ မည်ကဲ့သို့ လည်ပတ် နေပြီး၊ မည်ကဲ့သို့သော ပြဿနာရပ်များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်ကိုလည်း လေ့လာရန်လိုအပ်သည်။ ယခုအခါ အစိုးရအနေဖြင့် ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်မြို့နယ်တို့တွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များ ဆိုင်ရာ မူဝါဒအသစ်ကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ယခုမူဝါဒစာတမ်းတွင် လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ နေ့စဉ်လူနေမှု တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုလည်းကောင်း၊ လမ်းဘေး ဈေးသည်များကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသောစိန်ခေါ်မှုများနှင့် အစိုးရ၏ မူဝါဒသစ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရှာဖွေလေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။

လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ လူမှုစီးပွားရေးဘဝ

သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်မြို့နယ်များရှိ လူသုံးကုန်နှင့် စားသောက်ကုန်များကို ရောင်းချနေသော လမ်းဘေးဈေးသည်အများစုမှာ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ဒေသခံများ ဖြစ်ပြီး၊ လူနည်းစုပမာဏမှာ အခြားသောဒေသများမှ ပြောင်းရွှေ့လာသူများဖြစ်သည်။ ဈေးသည်အများစုမှာ မြို့နယ် (၄) မြို့နယ်မှ မြို့ခံများမဟုတ်ဘဲ ရွှေပြည်သာ၊ လှိုင်သာယာ၊ သာကေတ၊ ဒေါပုံနှင့် ဒလမြို့နယ်တို့မှ လာရောက်ရောင်းချသူများ ဖြစ်သည်။ အခြားထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ (၄) မြို့နယ်တွင်းရှိ မြို့ခံဈေးသည်တို့သည် လမ်းဘေးဈေးရောင်းချခြင်းကို မိရိုးဖလာမိသားစုလုပ်ငန်းအဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ထို့ပြင် လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ လုပ်ငန်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ နေ့စဉ်ဝင်ငွေမှာ အနည်းဆုံး (၅၀၀၀) ကျပ် မှ (၁၀၀၀၀) ကျပ်အထိ ရရှိနေသည်။ ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတို့အပေါ် နားလည်သိရှိမှုနည်းပါး၍ လမ်းဘေးတွင် တရားမဝင်ဈေးရောင်းချမှုများနှင့် တရားမဝင်ဆိုင်နေရာငှားရမ်းမှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ၎င်းတို့ရောင်းချနေသော ကုန်စည်များနှင့် အစားအသောက်များကို ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးက လာရောက်သိမ်းဆည်းမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်နေကြသည်။

လမ်းဘေးဈေးသည်များကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာသော အကျိုးဆက်များ

လမ်းပေါ်တွင် တရားမဝင်ဈေးရောင်းချခြင်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အခြေခံပြဿနာ (၃) ရပ်မှာ ကားလမ်း ပိတ်ဆို့ခြင်းနှင့် လမ်းသွားလမ်းလာများအတွက် အခက်အခဲဖြစ်ခြင်း၊ လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိသည့် အစားအသောက်များ စားသုံးခြင်းနှင့် တရားမဝင်ဆိုင်ခန်းနေရာများကို အလွဲသုံးစားရောင်းချခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ အစိုးရသစ်တက်လာသောအချိန်တွင်မူ ဈေးသည်များကို တရားဝင်မှတ်ပုံတင်ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် သတ်မှတ်ထားသော နေရာသစ်များသို့ ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်းများကို စတင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။

ထိုပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် အစိုးရသစ်အနေဖြင့် လမ်းမကြီး (၁၁) လမ်းတွင် ဈေးရောင်းချခွင့်ကို ပိတ်ပင်ခဲ့ပြီး၊ ကမ်းနားလမ်း၊ ဘက်လမ်းနှင့် မဟာဗန္ဓုလလမ်းတို့တွင် ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားပေးခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စားသောက်ကုန်ဈေးသည်များကိုသာ အဓိက ပြောင်းရွှေ့ပေးနိုင်ခဲ့ပြီး လူသုံးကုန်ဈေးသည်များမှာမူ ယခင် ရောင်းမြဲနေရာများတွင် ဆက်လက်ဈေးရောင်းချနေဆဲဖြစ်သည်။

မူဝါဒနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

မူဝါဒအပြောင်းအလဲကြောင့် ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားပေးသောနေရာမှ ဈေးသည်များအနေနှင့် ဈေးဆိုင်နေရာ မလောက်ငှခြင်း၊ သွားလာရခက်ခဲသော နေရာများတွင် ဆိုင်နေရာ ရရှိထားခြင်းနှင့် ဈေးရောင်းအား ကျဆင်းလာ သော သက်ရောက်မှုများရှိလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် မိုးရာသီတွင် ရေကြီးရေလျှံမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်း၊ ရောင်းချမည့် ကုန်စည်ကိုပါ ထည့်သွင်းမှတ်ပုံတင်ခြင်းကြောင့် အခြားသောစားသောက်ကုန်များကို ပြောင်းလဲရောင်းချခွင့် မရခြင်းတို့ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ရှေ့ဆက်မူဝါဒအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းများတွင် ယခင်ပြောင်းရွှေ့မှုတွင် မပါဝင်သော ဈေးသည်များအတွက် ပျံ့ကျဈေးစင်တာများ တည်ဆောက်ပေးနိုင်ရန် စီစဉ်အားထုတ်လျက်ရှိသည်။

သုတေသနဧရိယာပြ မြေပုံ (ပန်းဘဲတန်း၊ ကျောက်တံတား၊ လသာ၊ လမ်းမတော်၊)

၁။ နိဒါန်း

သမိုင်းဝင်မြို့တော်ဖြစ်သည့် ရန်ကုန်မြို့သည် ယခုအချိန်အခါတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမြို့တော်ဖြစ်သည်သာမက မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ (၇.၃) သန်း ခန့်နေထိုင်လျက်ရှိသည့် လူနေအထူထပ်ဆုံး မြို့တော်ဖြစ်သည်။¹ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုအရ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရသည် အခြားသော ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများထက် လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို ပိုမိုရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနေရသည်။ ထိုသို့ ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းနေရသော အကြောင်းအရာများအနက် ရန်ကုန်မြို့တွင်းရှိ လမ်းဘေးတွင် တရားမဝင် ဈေးရောင်းချခြင်း သည်လည်း မြို့ပြထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် အရေးပါအကဲဆတ်သော ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

လက်ရှိအချိန်တွင် ဝင်ငွေနည်းပါးသော မြို့နေလူထုတို့၏ နေ့စဉ်အစားအသောက်နှင့် လူသုံးကုန်တို့ကို ပံ့ပိုးပေးနေသော ဈေးသည်အရေအတွက်မှာ ခန့်မှန်းချေ (၃၀၀၀၀) နီးပါးခန့်ပင်ရှိနေခဲ့သည်။² သို့သော်လည်း လမ်းဘေး ဈေးရောင်းချခြင်းသည် ကားလမ်းများပိတ်ဆို့ခြင်း၊ လူသွားစင်္ကြံများနှင့် လမ်းသွားလမ်းလာများအတွက် အခက်အခဲဖြစ်ခြင်း၊ လမ်းဘေးဈေးဆိုင် မြေနေရာများကို တရားမဝင် ရောင်းချခြင်းများနှင့် မြို့ပြညစ်ညမ်းလာမှု များကို ဖြစ်စေသည့် အကြောင်းအရင်းများဖြစ်လာခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ သမိုင်းဝင် ရွေးကောက်ပွဲအပြီး အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်၏ တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့ တာဝန်လွှဲ ပြောင်းယူလာခဲ့သည့်နောက်ပိုင်း ရန်ကုန်မြို့တော် တိုးတက်ပြောင်းလဲရေးများကို လုပ်ဆောင်သွားမည်ဟု ကြွေးကြော်ခဲ့သည်။ မူဝါဒပြောင်းလဲမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လမ်းဘေးဈေးသည် မူဝါဒအသစ်ကိုလည်း မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ မူဝါဒအသစ်သည် လမ်းမကြီး (၁၁) လမ်းတွင် ဈေးရောင်းချခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့သည်။

ယင်းလမ်းမကြီး (၁၁) လမ်းတွင် အရှေ့အနောက် သွယ်တန်းလျက်ရှိသော လမ်းမများဖြစ်သော ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းလမ်း၊ အနော်ရထာ၊ မဟာဗန္ဓုလ၊ ကုန်သည်နှင့် ကမ်းနားလမ်းမကြီး တို့ပါဝင်သည်။ တောင်မြောက် သွယ်တန်းလျက်ရှိသော လမ်းမများတွင်မူ ပန်းဆိုးတန်းလမ်း၊ ဆူးလေဘုရားလမ်း၊ ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်း၊ လသာလမ်း၊ လမ်းမတော်နှင့် ဘုန်းကြီးလမ်းတို့ပါဝင်သည်။ ထို့နောက် စားသောက်ကုန် ဈေးသည်များကို ကမ်းနားလမ်းရှိ ညဈေးတန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ပေးခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့သောကာလတွင် မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ စာရင်းပေးသွင်းခြင်းများ မရှိဘဲ ရောင်းချနေခဲ့သော ဈေးသည်များကိုလည်း အခမဲ့ မှတ်ပုံတင်ခွင့်နှင့် တရားဝင်ဈေးရောင်းချခွင့် ပေးခဲ့ခြင်းမှာ မူဝါဒသစ်၏ ချိုးကျူးစရာ အချက်များ ဖြစ်သည်။ ယခုလက်ရှိတွင် ပြောင်းရွှေ့ခြင်းမပြုရသေးသောဈေးသည်များကို ပြန်လည်နေရာချပေးရန် ကြိုးပမ်း အားထုတ်လျက်ရှိနေသည်။

ဤစာတမ်းတွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ လူမှုစီးပွားအခြေအနေများ၊ လမ်းဘေးဈေးသည်များကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အကျိုးဆက်များကို တင်ပြထားသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအဖွဲ့မှ ချမှတ်ထားသော လမ်းဘေးဈေးသည်များဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် ယင်းမူဝါဒများကို မည်ကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသည်၊ မည်သို့သော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။

¹ Save the Children. (2016). Lives on Loan: Extreme Poverty in Yangon.
² Pyar, D. K. (2016, December 9) Personal interview on street vendor policy with S. Z. David.

၂။ သုတေသန နည်းနာများ

သုတေသနရည်ရွယ်ချက်

ဤလေ့လာမှုတွင် သုတေသနမေးခွန်း (၄) ခုကို မေးမြန်းထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- ၁။ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ လူမှုစီးပွားဘဝများကို ဖော်ထုတ်ရန်၊
- ၂။ လမ်းဘေးဈေးသည်များကြောင့် ဖြစ်ပွားသည့် ပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ရန်၊
- ၃။ အစိုးရ မူဝါဒများနှင့် ၎င်းမူဝါဒများကို မည်သို့ အကောင်အထည်ဖော်သည်ကို လေ့လာရန်၊
- ၄။ ၎င်းမူဝါဒများ၏ သက်ရောက်မှု ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးများကို သုံးသပ်ရန် တို့ ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသန နယ်ပယ်

ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအတွင်းတွင် ဗိုလ်တစ်ထောင်၊ ပုဇွန်တောင်၊ ကျောက်တံတား၊ ပန်းပဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော် မြို့နယ် (၆) မြို့နယ်တို့သည် လူနေမှုအထူထပ်ဆုံးနှင့် ယာဉ်အသွားအလာ အကြပ်ဆုံးသော မြို့နယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ အဆိုပါမြို့နယ်များအနက် ကျောက်တံတား၊ ပန်းပဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်မြို့နယ်များကို ဤလေ့လာမှုအတွက် ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ အကြောင်းအရင်းများမှာ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရ၏ ညဈေးအသစ်စီမံကိန်းများနှင့် ဈေးရောင်းချခွင့် ပိတ်ပင်လိုက်သော လမ်းမကြီး (၁၁) လမ်းမှာ ဤမြို့နယ်များအတွင်း တည်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အခြားအကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်မှာ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအတွင်းရှိ လမ်းဘေးဈေးသည် (၃၀၀၀၀) ခန့် အနက် (၆၀၀၀) ကျော်ခန့်သည် အဆိုပါမြို့နယ် (၄) မြို့နယ်တို့တွင် ရောင်းချနေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသန ကြာမြင့်ချိန်

ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီ၏ ညဈေးစီမံချက် နေရာများဖြစ်သည့် လမ်းဘေးဈေးသည်များ ကို ရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့သည့် ၁။ ကမ်းနားလမ်း တလျှောက် ၂။ မဟာဗန္ဓုလလမ်းမနှင့် ၃။ ဘက်လမ်းများအတွင်းသို့ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလမှစ၍ ဤသုတေသနကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ သုတေသနတွင် အုပ်စု (၃) စု ပါဝင်သည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီမှ နှစ်ဦး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်အမတ်တစ်ဦး၊ လမ်းဘေးဈေးသည် (၁၀၉) ဦး ပါဝင်သည်။ ဤသုတေသနတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ စုစုပေါင်းမှာ (၁၁၂) ဦးဖြစ်သည်။ အင်တာဗျူးများနှင့် မေးခွန်းလွှာများဖြင့် မေးမြန်းခြင်း၊ စစ်တမ်းကောက်ခြင်းများကို ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အပြီးသတ်ခဲ့ပါသည်။

သုတေသန အမျိုးအစား

ဤသုတေသနအတွက် အရေအတွက်စံထား နည်းစနစ် (Quantitative method) နှင့် အရည်အသွေးစံထား နည်းစနစ် (Qualitative Method) နှစ်မျိုးစလုံးကို အသုံးပြုထားပါသည်။ အရည်အသွေးစံထားနည်းစနစ် (Qualitative Method) အတွက်၊ တစ်ဝက်တစ်ပျက်စံထား (Semi-structure) မေးခွန်းလွှာများကိုအသုံးပြုပြီး ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ တာဝန်ရှိသူနှစ်ဦးဖြစ်သော ကော်မတီဝင် ဒေါ်သန်းမြင့်အောင် နှင့် စီမံရေးရာဌာနမှ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညီညီဦး၊ ရန်ကုန်တိုင်း ဒေသကြီးလွှတ်တော်အမတ် ဒေါ်ကြည်ပြာ တို့ကို အသေးစိတ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားပါသည်။

ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ တာဝန်ရှိသူ (၂) ဦးထံမှ လက်ရှိအစိုးရ၏ လမ်းဘေးဈေးသည် မူဝါဒများ၊ ထိုမူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေမှုများကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။ လမ်းဘေး ဈေးသည်များနှင့် အဓိက သက်ဆိုင်သည့်ဌာန (၂) ခုမှာ လမ်းဘေးဈေးသည်များကို ရောင်းချခွင့်ပေးနိုင်သော စီမံရေးရာဌာနနှင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် ဈေးသစ်များကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်သော ဈေးများဌာနတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့အပြင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒကို တင်သွင်းခဲ့သည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်အမတ် ဒေါ်ကြည်ပြာနှင့် အင်တာဗျူးမှ

လမ်းဆေးဈေးသည်မူဝါဒ အပေါ် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်၏ အခန်းကဏ္ဍကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။

ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်မြို့နယ်များမှ လမ်းဆေးဈေးသည် စုစုပေါင်း (၁၀၉) ဦးကို စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာများတွင် ဖြေဆိုရန် အကူအညီတောင်းခံခဲ့ပါသည်။ မေးခွန်းလွှာများကို သုံးသပ်ခဲ့ပြီး မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုရန်လွယ်ကူစေရန် ရှင်းလင်းစွာ တည်းဖြတ်ရေးသားခဲ့ပါသည်။ လမ်းဆေးဈေးသည်အချို့နှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သော အကြိုစမ်းသပ်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး တည်းဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်တမ်းကောက်ယူမှုအတွက် ရိုးရှင်းသော ကျပန်းကောက်ယူမှုစနစ် (Random Sampling) ကို အသုံးပြုထားပါသည်။

မေးခွန်းများကို ခေါင်းစဉ်(၃)ခုအပေါ် အခြေခံ၍ မေးမြန်းထားပါသည်။ ဈေးသည်များ၏ လူမှုနောက်ခံ၊ လူမှုစီးပွားရေးအဆင့်အတန်း၊ ပြောင်းရွှေ့ပြီးနောက်ပိုင်း ကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများတို့ဖြစ်ပါသည်။ ပဏာမ စူးစမ်း လေ့လာနည်းနာသုတေသန (pilot research) ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ မေးခွန်းများသည် အဖွင့်မေးခွန်း (open question) ပုံစံများကို အသုံးပြုထားပါသည်။ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မပါဝင်သော စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုကို (non-participatory observation) သုတေသနတစ်လျှောက်တွင် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

အချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း

မူလ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် တစ်ဆင့်ခံ သတင်းအချက်အလက်များကို ဥပဒေများ၊ အစိုးရ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များ၊ ကြေညာချက်များ၊ အစိုးရမဟုတ်သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ စစ်တမ်းများနှင့် အခြားသုတေသနများမှ ၂၀၁၆ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း စုဆောင်းခဲ့ပါသည်။ မေးခွန်းလွှာများကို စုဆောင်းပြီး၊ ပြည့်စုံစွာ ဖြေကြားထားသည့် မေးခွန်းလွှာများကိုသာ သုံးသပ်မှုတွင် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ သုတေသနပြုလုပ်မည့် လူဦးရေ ပမာဏ တွက်ချက်ရန် The Raosoft Sample Size Calculator ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

အချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်အတွက် The SPSS (Statistical Package for Social Science, version 12.0.1) ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ဈေးသည်များ၏ အချက်အလက်များ၊ အကြိမ်ရေနှင့် ရာခိုင်နှုန်းကို သိရှိရန် ရိုးရှင်းသော အချက်အလက်ဖော်ပြမှုစနစ် (descriptive statistics) ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ အစိုးရမူဝါဒများကို အသေးစိတ်သိရှိရန် တစ်ဝက်တစ်ပျက်စံထား (Semi-structure) မေးခွန်းလွှာပုံစံများကို အသုံးပြု၍ တာဝန်ရှိသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

၃။ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ လူမှုစီးပွားရေး အခြေအနေ

အမျိုးသားသန်းခေါင်စာရင်းတွင် ကောက်ခံရရှိသော အချက်အလက်များအရ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးသည် လူဦးရေ (၇.၃) သန်းခန့်ရှိပြီး³ ယင်းတို့အနက်မှခန့်မှန်းခြေ (၂.၄) သန်းခန့်မှာ အလွန်အကျွံဆင်းရဲသော လူနေမှု အခြေအနေတွင် နေထိုင်နေရသည်။⁴ အဆိုပါခန့်မှန်းခြေ လူဦးရေ (၂.၄) သန်းခန့်တို့မှာ ကာယလုပ်ငန်း၊ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၊ ဆိုက်ကားနင်းခြင်း၊ အထည်ချုပ်စက်ရုံ အလုပ်သမားများနှင့် ပန်းရံလုပ်ငန်းတို့မှ ဝင်ငွေ များဖြင့် ရပ်တည်နေကြသည်။⁵ ယင်းတို့အနက် ဒုတိယအများဆုံးလုပ်ကိုင်နေသော အလုပ်အကိုင်အမျိုးအစားမှာ လမ်းဘေးတွင် ဈေးရောင်းချခြင်းဖြစ်သည်။ မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ရန်ကုန်တိုင်း တစ်တိုင်းလုံးတွင် ခန့်မှန်းခြေအရ ဈေးသည်ပေါင်း (၃၀၀၀၀) ခန့်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

ထို့ကြောင့် သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့ရာတွင် ဈေးသည်တို့သည် မည်ကဲ့သို့သောသူများဖြစ်ကြသည်၊ မည်သည့်နေရပ် ဇာတိတို့မှ လာရောက်ရောင်းချနေကြသည်၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဈေးရောင်းခြင်းလုပ်ငန်းကို ရွေးချယ် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်၊ ယင်းဈေးရောင်းချခြင်း လုပ်ငန်းသည် ဈေးသည်တို့အား မည်ကဲ့သို့အထောက်အကူပြုနေသည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် တရားမဝင်ဈေးရောင်းချခြင်း ပြဿနာများတွင် မည်သို့ ပါဝင်နေကြသည်နှင့် လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအကြောင်း မည်မျှသိရှိကြသည် စသည့်အကြောင်းအရာများကို မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

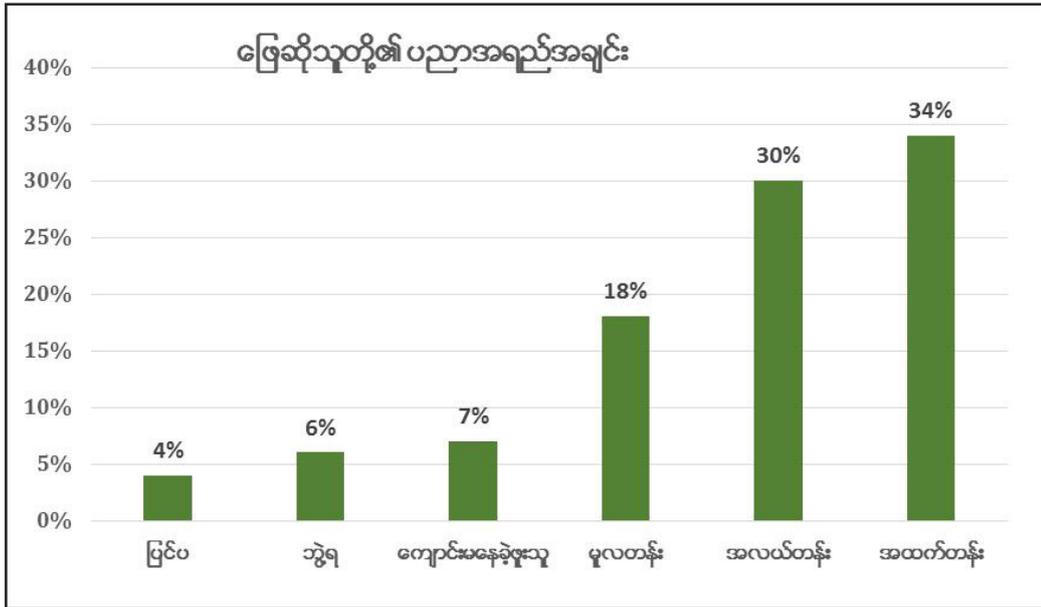
ရန်ကုန်မြို့၏အချက်အခြာကျသော မြို့နယ်များ၌ လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝကို သိရှိနိုင်ရန် ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်တို့မှ လမ်းဘေးဈေးသည် (၁၀၉) ဦးတို့ကို စစ်တမ်း ကောက်ခံမှု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်တမ်း ကောက်ခံရာတွင် စားသုံးကုန် (၇၂) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် လူသုံးကုန် (၂၈) ရာခိုင်နှုန်းဟူ၍ သတ်မှတ်ခွဲခြားကောက်ခံခဲ့ပါသည်။ သုတေသန စတင်ပြုလုပ်ချိန်၌ စားသုံးကုန် ရောင်းချသူအများစုမှာ ကမ်းနားလမ်း၊ မဟာဗန္ဓုပန်းခြံလမ်းနားသို့ ပြောင်းရွှေ့နေရာချ ပေးခြင်းခံထားရပြီဖြစ်ပြီး လူသုံးကုန် ဈေးသည်များမှာမူ ရှိရင်းစွဲနေရာများတွင် ရောင်းချနေဆဲဖြစ်သည်။

၃.၁။ အသက်အရွယ်၊ ပညာအရည်အချင်းနှင့် မိသားစုဝင်များ

ဖြေဆိုသူတို့၏ ကျား၊ မ အချိုးကျ ပါဝင်မှုမှာ ကျား (၄၆) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် မ (၅၄) ရာခိုင်နှုန်း တို့ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဖြေဆိုသူ ဦးရေ၏ (၃၂) ရာခိုင်နှုန်းတို့မှာ မိသားစုဝင် (၆) ဦးနှင့် အထက်ရှိသူများဖြစ်သည်။ (၄၆) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာ မိသားစုဝင် (၄) ဦးနှင့် (၆) ဦးရှိသူများဖြစ်ပြီး (၂၂) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာ မိသားစုဝင် (၂) ဦးမှ (၄) ဦးရှိကြသူများဖြစ်သည်။ ယင်းပမာဏ များအရ မိသားစုဝင် (၄) ဦးမှ (၆) ဦး ရှိသူများမှာ အများစုများ ဖြစ်ပြီး များစွာသော မိသားစုဝင်များ၏ စားဝတ်နေရေးတို့အတွက် လမ်းဘေးဈေးရောင်းချခြင်း လုပ်ငန်းအပေါ် မှီခိုနေကြောင်းသိရှိရသည်။

ဖြေဆိုသူတို့အနက် (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အသက် (၅၀) အထက်ရှိသောသူများနှင့် (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အသက် (၁၈) မှ အသက် (၅၀) နှင့်အောက်ရှိသောသူများဖြစ်သည်။ ကျန် (၅) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ အသက် (၁၈) နှစ်အောက် ဖြစ်ကြသည်။

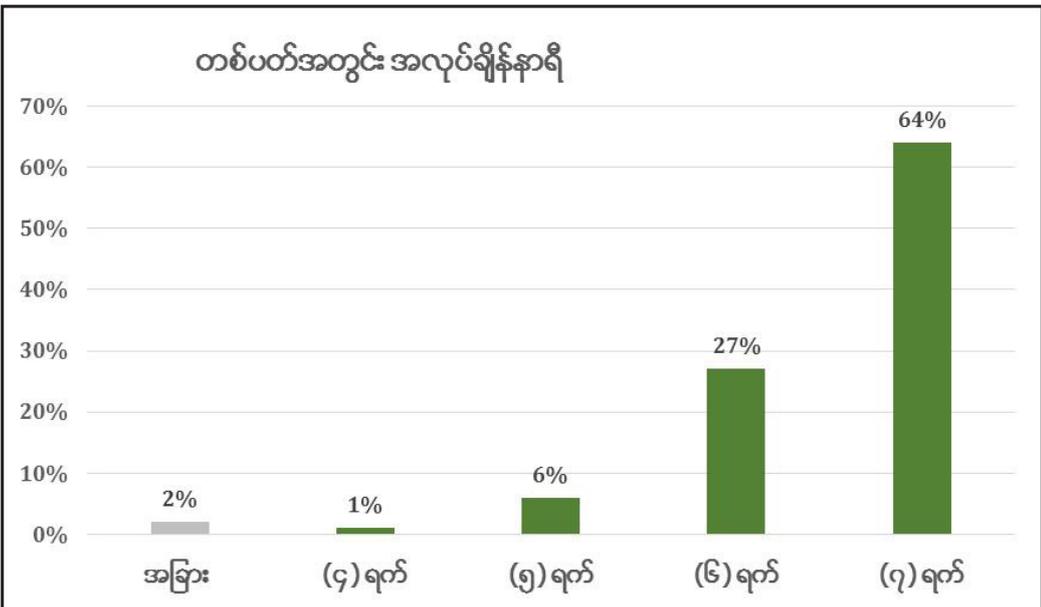
³ Save the Children. (2016).
⁴ Ibid.
⁵ Ibid.

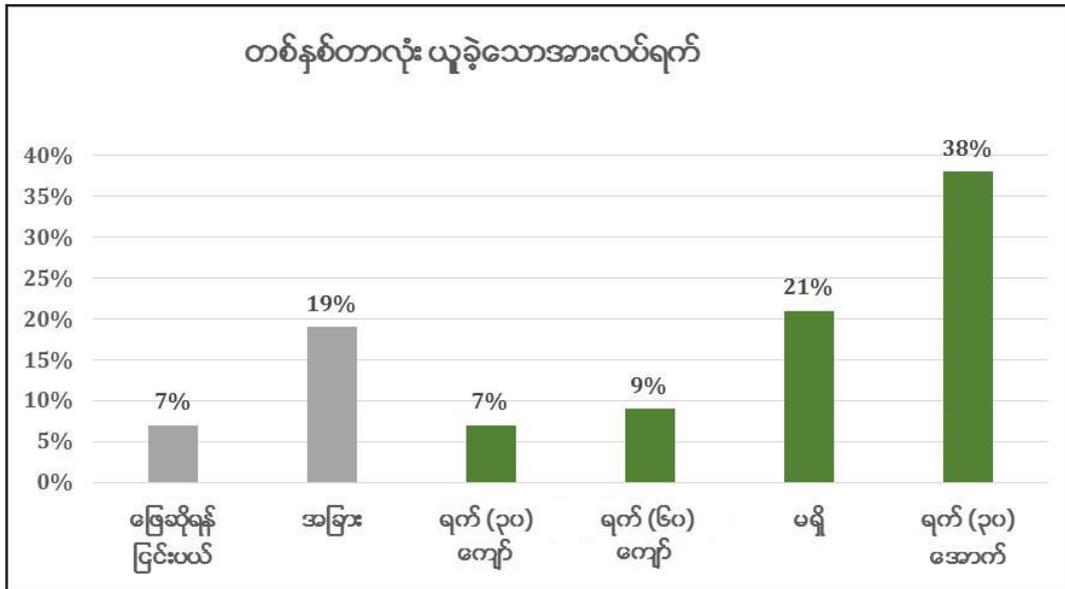

ဈေးသည်များတွင် မတူညီသော ပညာရေးနောက်ခံများ အသီးသီး ရှိကြပြီး အတန်းပညာမရှိသူများမှစ၍ ဘွဲ့ရသူအထိ ပါဝင်နေသည်။ ယင်းတို့အနက် ဖြေဆိုသူ (၃၄) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အထက်တန်းအထိ တက်ရောက်ခဲ့ဖူးသူများ ဖြစ်ပြီး၊ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အလယ်တန်းအထိ ပညာသင်ယူခဲ့ဖူးသူများဖြစ်သည်။ ဖြေဆိုသူများ၏ (၁၈) ရာခိုင်နှုန်းမှာ မူလတန်းပညာရေး တက်ရောက်ခဲ့ဖူးသူများဖြစ်၍ ဖြေဆိုသူ (၆) ရာခိုင်နှုန်းသည် ဘွဲ့ရသူများဖြစ် ကြသည်။ ထို့အပြင် ဖြေဆိုသူ (၄) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကျောင်းပြင်ပပညာရေးနှင့် ပြီးဆုံးသူ များ ဖြစ်ပြီး ဖြေဆိုသူ (၇) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကျောင်းမနေခဲ့ဘူးသော သူများဖြစ်သည်။

၃.၂။ အလုပ်ချိန်နာရီ

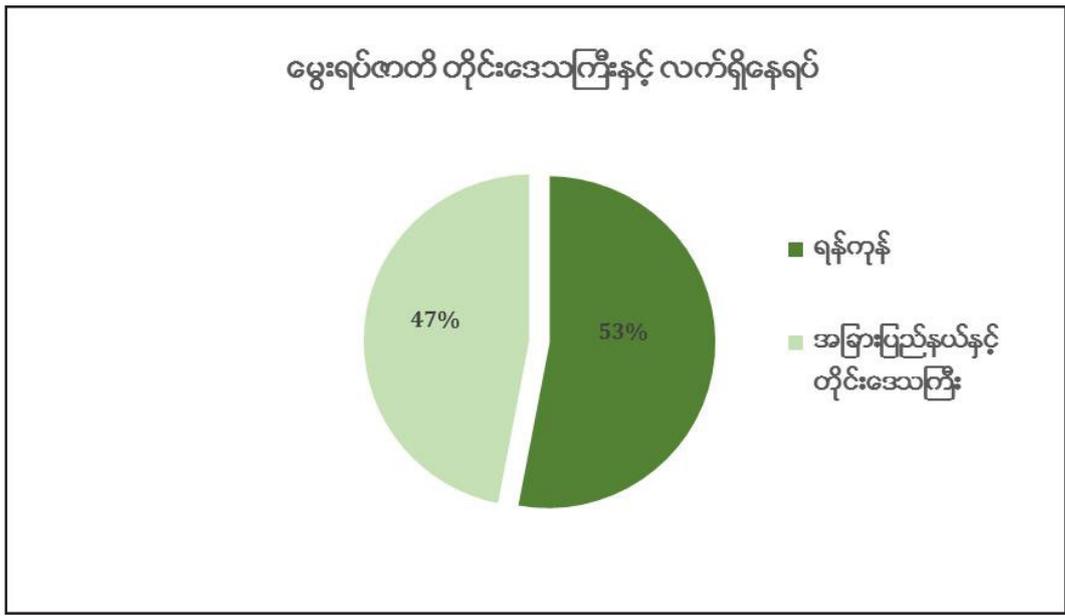
ထို့အပြင် သုံးပုံတစ်ပုံသော ဖြေဆိုသူတို့မှာ တစ်နှစ်တာလုံး အားလပ်ရက်မယူဘဲ ဈေးရောင်းချနေကြသည်။ သုံးပုံတစ်ပုံ ထက်ပိုသော ဈေးသည်များမှာတင် တစ်နှစ်တာလုံး နားရက်စုစုပေါင်းမှာ ရက် (၃၀) ခန့်ပင် မပြည့်ပေ။ အခြားဖြေဆိုသူများအနေနှင့် (၉) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရက် (၃၀) အထက်နှင့် (၇) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရက် (၆၀) အထက် အားလပ်ရက်များယူခဲ့ကြသည်။ အသေးစိတ် စာရင်းများကို အောက်ပါ ကားချပ်များတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

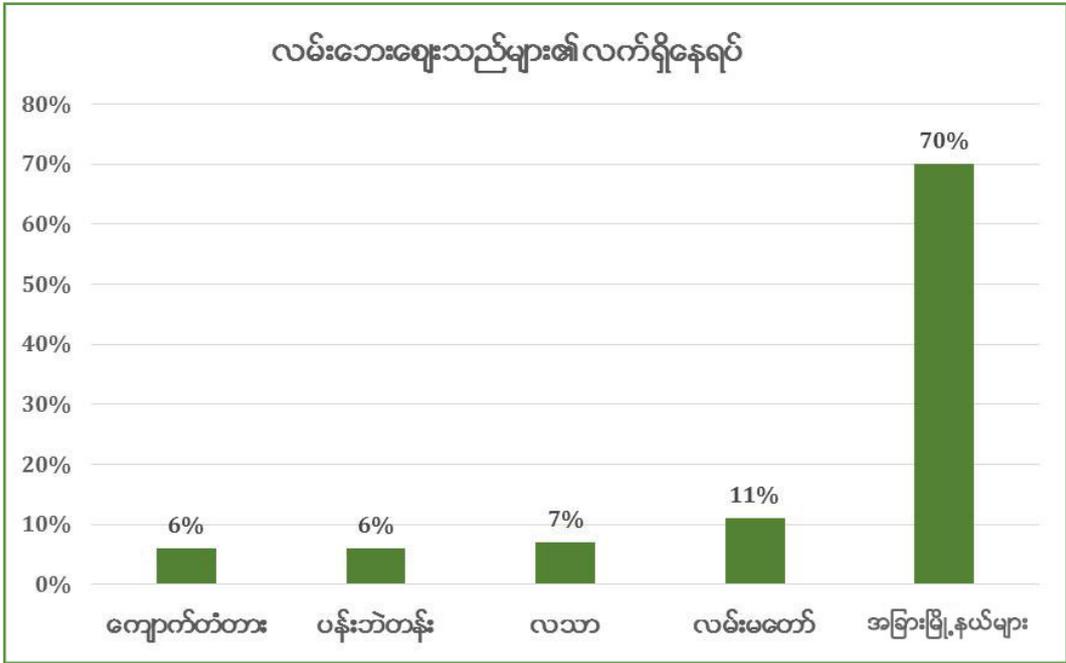

၃.၃။ မွေးရပ်ဇာတိ တိုင်းဒေသကြီး နှင့် လက်ရှိနေရပ်

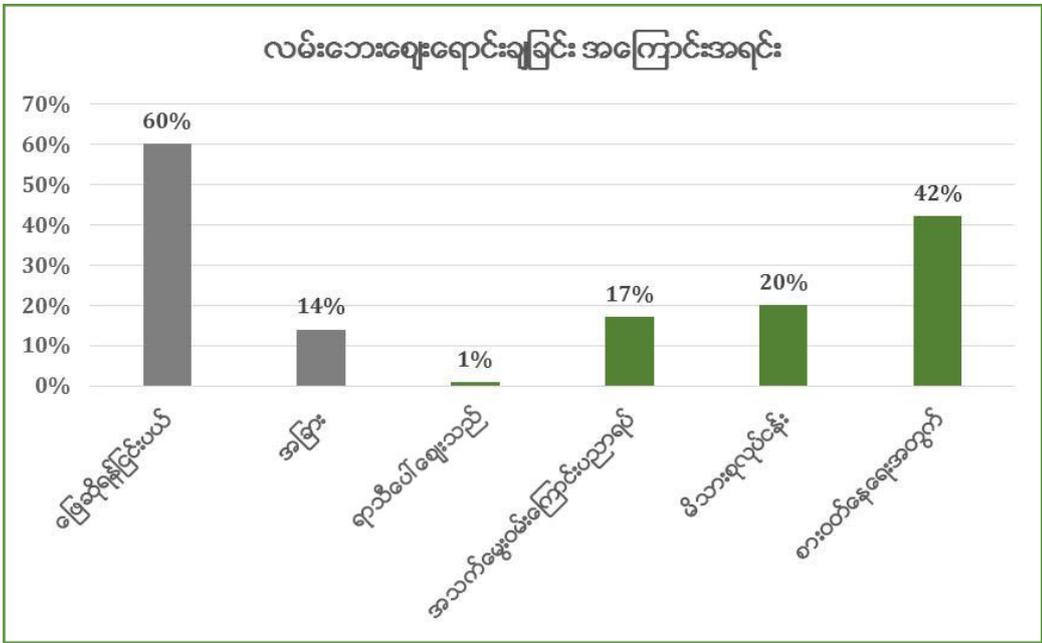
ဖြေဆိုသူအများစုမှာ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအတွင်း နေထိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။ ဈေးသည်များ၏ ဈေးရောင်းချခြင်း မတိုင်မီက နေထိုင်ခဲ့သော မွေးရပ်ဇာတိကို မေးမြန်ခဲ့ရာ (၄၇) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အခြားပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများမှ ပြောင်းရွှေ့လာရောက် လုပ်ကိုင်ကြသူများဖြစ်ပြီး (၅၃) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ဖြစ်သော လှိုင်သာယာ၊ ရွှေပြည်သာ၊ သာကေတ၊ ဒေါပုံနှင့် ဒလမြို့နယ်တို့မှ လာရောက်ရောင်းချနေကြသူများဖြစ်သည်။

အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ပြောကြားချက်များအရ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့သည် ရန်ကုန်မြို့ထဲ (၄) မြို့နယ်ပြင်ပရှိ တခြားမြို့နယ်များတွင် နေထိုင်သူများ ဖြစ်ကြပြီး အလွန်အကျွံ ဆင်းရဲသော လူနေမှုအဆင့်အောက်တွင် ရောက်ရှိနေကြသည်။ ဖြေဆိုသူများအနက် (၇) ရာခိုင်နှုန်းမှာ လသာမြို့နယ်တွင် နေထိုင်ကြပြီး လမ်းမတော်၊ ပန်းဘဲတန်းနှင့် ကျောက်တံတားမြို့နယ်တို့ တွင် နေထိုင်သူများမှာ (၁၁) ရာခိုင်နှုန်း၊ (၆) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် (၆) ရာခိုင်နှုန်းတို့ အသီးသီး ဖြစ်ကြသည်။

၃.၄။ လမ်းဘေးဈေးရောင်းချခြင်းဖြစ်စဉ်

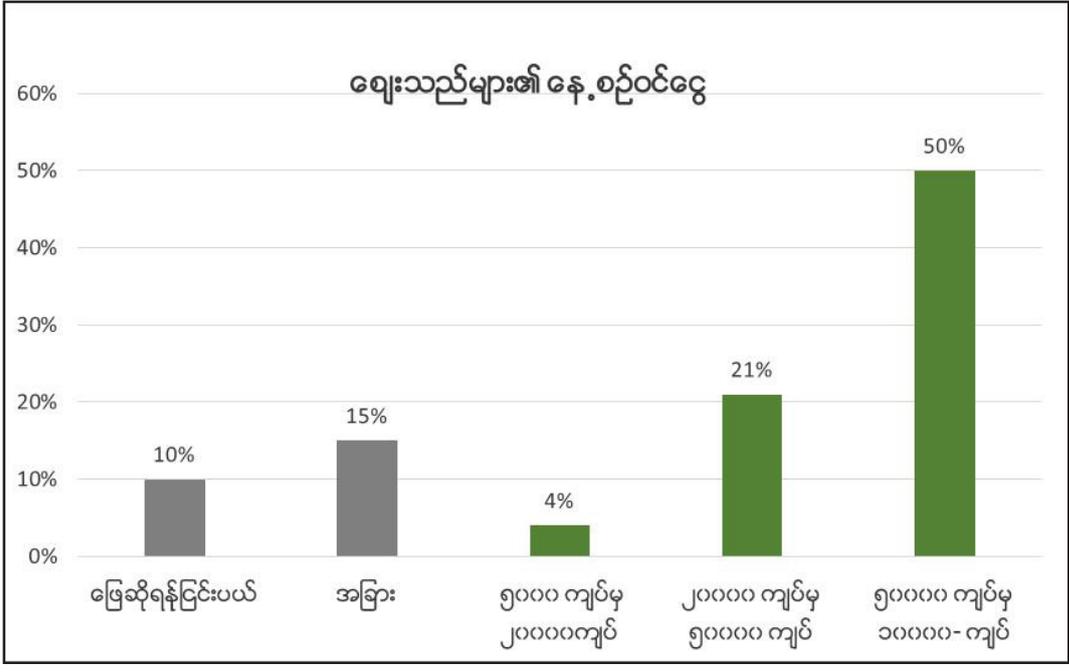

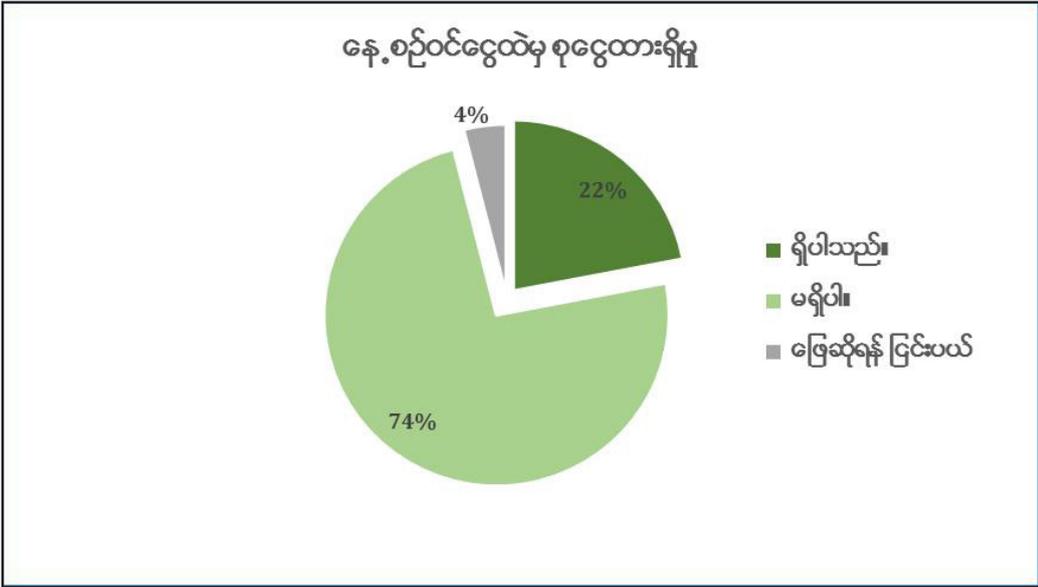
လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ ဈေးရောင်းချခြင်း အကြောင်းအရင်းများ မတူညီကြပေ။ သို့သော် ဖြေဆိုသူ အများစုမှာမူ ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေး ပြေလည်စေရန် လုပ်ဆောင်နေကြသူများဖြစ်သည်။ အချို့မှာမူ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းများ၊ ရာသီပေါ်လုပ်ငန်းများ၊ မိသားစုလုပ်ငန်းများအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေသူများဖြစ်ကြသည်။ ဖြေဆိုသူတို့၏ (၄၂) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ၎င်းတို့တွင် ရွေးချယ်စရာ အခြားအလုပ်မရှိ၍ လုပ်ကိုင်နေကြောင်း ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာမူ ဈေးရောင်းချခြင်းမှာ မိသားစုမှ အစဉ်အဆက် လက်လွှဲ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသော လုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ (၁၇) ရာခိုင်နှုန်းမှ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အတတ်ပညာကို အသုံးပြုခွင့်ရသော လုပ်ငန်းဖြစ်သောကြောင့် လုပ်ကိုင်နေကြောင်း ဖြေဆိုခဲ့သည်။

အထူးသဖြင့် မျက်မှန်ရောင်းချသူ၊ စာဖိမှူးနှင့် လျှပ်စစ်ပစ္စည်း ရောင်းချသူတို့ဖြစ်သည်။ အနည်းဆုံးဖြစ်သော (၁) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ အခြားသော တိုင်းဒေသကြီးများမှ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကိုင်နေသူများဖြစ်ပြီး လယ်ယာ စိုက်ပျိုးနေခြင်းမရှိသော ကာလများတွင် အပိုဝင်ငွေရရှိရန် လာရောက်ရောင်းချနေကြသော ယာယီဈေးသည် များဖြစ်သည်။ တနည်းပြောရလျှင် ယာယီ အလုပ်အကိုင်အဖြစ် နယ်မြို့များမှ လာရောက်လုပ်ကိုင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။

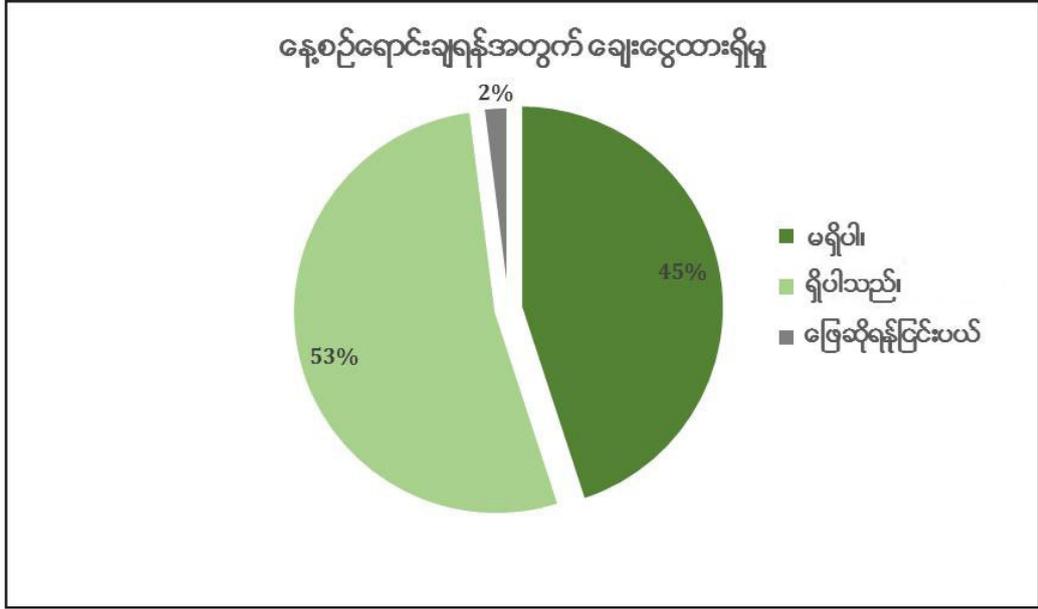
၃.၅။ ဝင်ငွေ၊ စုဆောင်းရငွေ နှင့် ကြွေးမြီ

လမ်းဘေးဈေးသည်တို့သည် အစိုးရမှ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ထားသော အနိမ့်ဆုံး လုပ်ခလစာငွေဖြစ်သည့် တရက် လျှင် (၃၆၀၀) ကျပ်ထက်မြင့်မားစွာ ရရှိကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ နေ့စဉ်ရရှိနေသော အမြတ်ဝင်ငွေကို မေးမြန်းခဲ့ ရာတွင် (၅၀) ရာခိုင်နှုန်း သော ဖြေဆိုသူတို့မှာ (၅၀၀၀) ကျပ်မှ (၂၀၀၀၀) ကျပ်အထိ၊ (၂၁) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာ (၂၀၀၀၀) ကျပ်မှ (၅၀၀၀၀) ကျပ်အထိ၊ (၄) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာ (၅၀၀၀၀) ကျပ်မှ (၁၀၀၀၀၀) ကျပ်အထိ ရရှိနေကြောင်း ဂုဏ်ယူစွာပင် ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ အမြတ်ဝင်ငွေ မဖြစ်ဆိုခဲ့သော (၁၀) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာမူ ၎င်းတို့၏ ဖြေဆိုမှုကြောင့် အခွန်အခများပေးချေရမည်ကို စိုးရိမ်နေကြသည်ဟု ထင်မြင်ရသည်။ လေ့လာသုံးသပ်ကြည့်ရှုမှုအရ အထည်အလိပ် ရောင်းချသူများနှင့် တရုတ်အစားအသောက် ရောင်းချသူများသည် နေ့စဉ်ဝင်ငွေ (၅၀၀၀၀) ကျပ် နှင့် (၁၀၀၀၀၀) ကျပ်ဝင်ငွေ ရရှိနေသူများဖြစ်သည်။

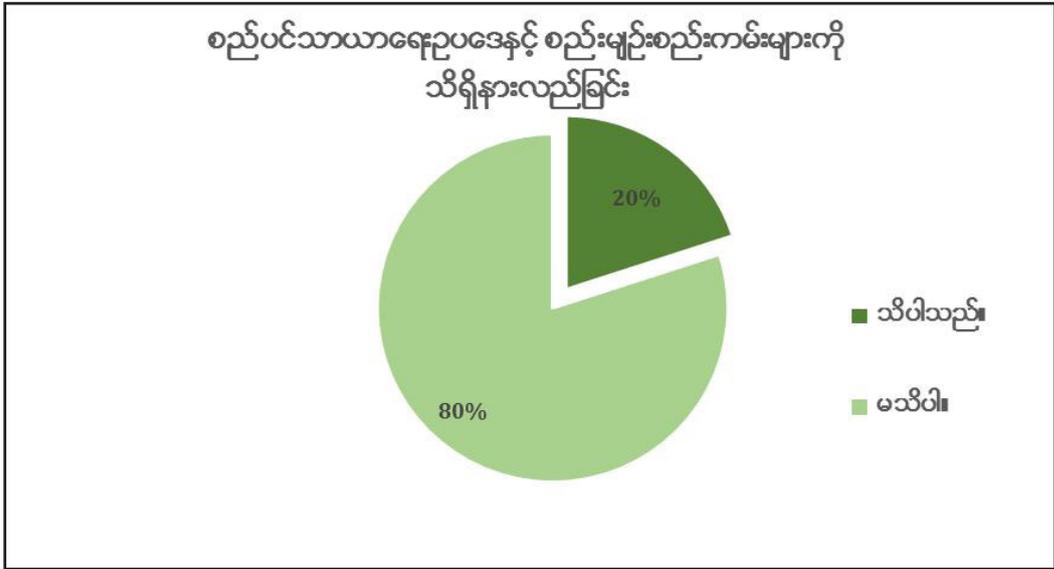

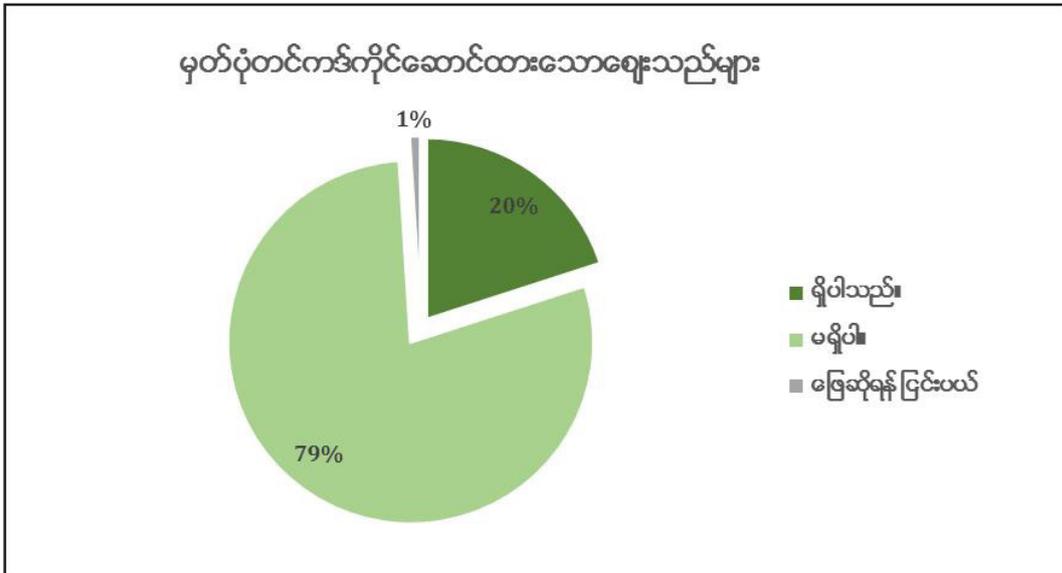
ဖြေဆိုသူများ၏ တဝက်ကျော်မှာ နေ့စဉ်ဈေးရောင်းချခြင်းအတွက် ချေးငွေရယူထားသူများဖြစ်သည်။ သို့သော် တဝက်နီးပါးရှိသော ဖြေဆိုသူတို့မှာမူ ချေးငွေရယူထားခြင်း မရှိဘဲ ရပ်တည်နေနိုင်ကြသူများ ဖြစ်သည်။ နေ့စဉ် ရောင်းချနေသော ဈေးရောင်းချခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် ချေးငွေတစ်စုံတစ်ရာ ရယူရမှုမရှိမေးမြန်းခဲ့ရာတွင် (၅၃) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူတို့မှာ ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းရပ်တည်နိုင်ရန် နေ့စဉ်ချေးငွေရယူနေရပြီး အတိုးများပင် ပေးချေနေရသည်ဟုဆိုသည်။ သို့သော် (၄၅) ရာခိုင်နှုန်းသော ဈေးသည်တို့ဖြေဆိုခဲ့သည်မှာ ၎င်းတို့အနေနှင့် ကြွေးမြီများ တင်ရှိနေခြင်း မရှိဟူ၍ဖြစ်သည်။

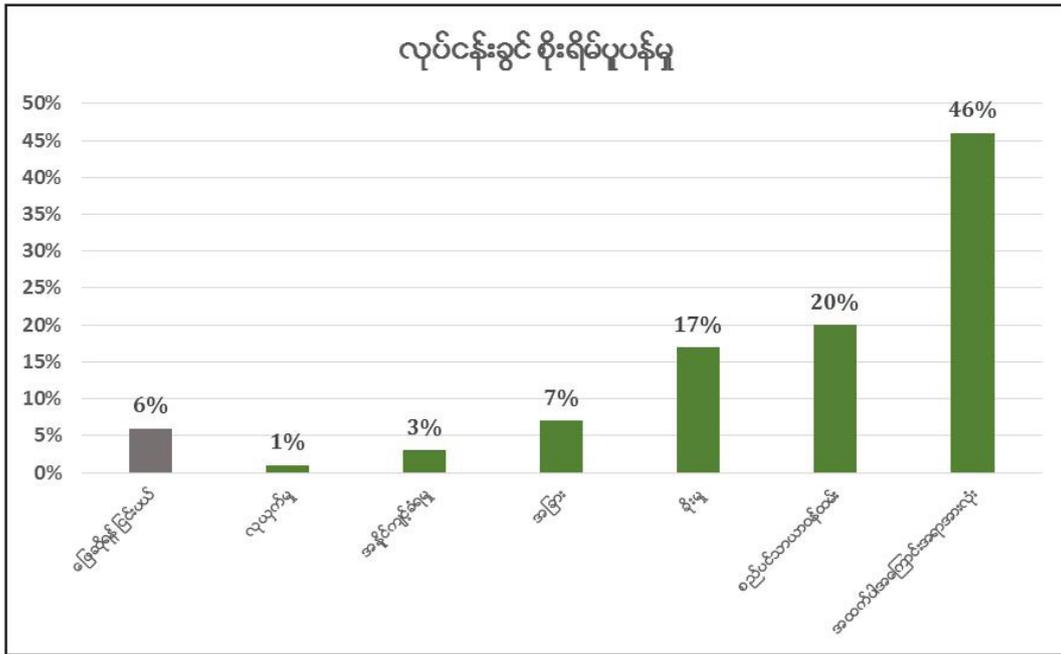
၃.၆။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို သိရှိနားလည်ခြင်း

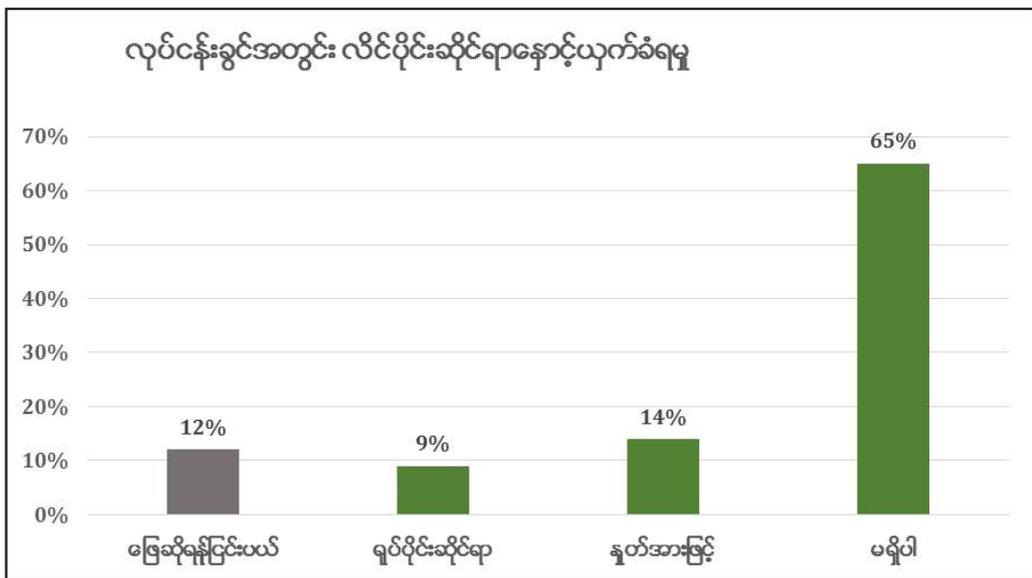
ဤသုတေသနပြုလုပ်နေသောကာလတွင် ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့မှ လမ်းဘေးဈေးသည်များ တရားဝင် ဈေးရောင်းချခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားများ ထုတ်ပေးနေသော အချိန်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားရရှိထားမှုနှင့် ပတ်သက်၍မေးမြန်းခဲ့ရာ (၇၉) ရာခိုင်နှုန်း မှာ တရားမဝင်ဈေးသည်များဖြစ်နေသေးပြီး (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်များစွာထဲမှပင် တရားဝင် ဈေးသည်များဖြစ်ကြသည်။ (၁) ရာခိုင်နှုန်းသောဈေးသည်တို့မှာမူ ဖြေဆိုခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

၃.၇။ လုပ်ငန်းခွင် စိုးရိမ်ပူပန်မှု

လုပ်ငန်းခွင်တွင် စိုးရိမ်မှုတစ်စုံတစ်ရာ ရှိမရှိ မေးမြန်းခဲ့ရာ (၂၀) ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုမှုမှာ စည်ပင်သာယာ ဝန်ထမ်းများ လာရောက် ဖယ်ရှားမည်ကို စိုးရိမ်သည်ဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ ခါးပိုက်နိုက်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်သူ (၁၇) ရာခိုင်နှုန်း၊ အလှအယက်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်သူ (၃) ရာခိုင်နှုန်းနှင့် မေးခွန်းပါ အချက်အလက်အားလုံးကို စိုးရိမ်သူ (၄၆) ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့သည်။ (၆) ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဖြေဆိုရန် ပျက်ကွက် ခဲ့သူများဖြစ်ပြီး အခြားသော (၇) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ အခြားသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများသာရှိသည်ဟုဆိုသည်။ စည်ပင်ဝန်ထမ်းများနှင့် ပက်သက်၍စိုးရိမ်မှုမှာ ဒုတိယ အများဆုံးဖြစ်သည်။

ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စစ်တမ်းကောက်ခံခဲ့ရာတွင် ဖြေဆိုသူ စုစုပေါင်း(၁၀၉) ဦးအနက် (၅၈)ဦးနှင့် ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် (၅၄) ရာခိုင်နှုန်းမှာ အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ရှိမရှိ မေးမြန်း ခဲ့ရာ (၆၅) ရာခိုင်နှုန်းမှ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါး နှောင့်ယှက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ မရှိဟုဖြေဆိုခဲ့ပြီး (၁၄) ရာခိုင်နှုန်းမှာ နှုတ်ဖြင့် ထိပါး နှောင့်ယှက်ခြင်းခံနေရသည်ဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ (၉) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ ကိုယ်ထိ လက်ရောက် နှောင့်ယှက်ခြင်းများနှင့်ကြုံတွေ့နေရသည် ဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ (၁၂) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ ဖြေဆိုရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်။

၄။ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့်ပတ်သက်နေသော စိန်ခေါ်မှုများ

၄.၁။ ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုများ

ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရင်းတရပ်ဖြစ်သည့် လမ်းဘေးတွင် တရားမဝင် ဈေးရောင်းချခြင်းများကို ဖြေရှင်းရန် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရမှ လမ်းဘေးဈေးသည်များကို ကမ်းနားလမ်း တွင် ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားပေးခဲ့ခြင်းဖြင့် ညဈေးကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။⁶ ထိုသို့နေရာပြောင်းရွှေ့ခြင်းဖြင့် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှု လျော့ချရန်သာမက ရန်ကုန်မြို့၏ တိုးများ လာသော ညဈေးများကို စီမံရန်ရည်ရွယ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ အချက်အလက်များအရ ရန်ကုန်မြို့တွင် ဈေးသည်စုစုပေါင်း ခန့်မှန်းချေ (၃၀၀၀၀) ကျော်ရှိသည်။

အချက်အချာကျသော မြို့နယ် (၄) မြို့နယ်တွင်လမ်းဘေး ဈေးသည်စုစုပေါင်း ခန့်မှန်းချေ (၆၀၀၀) ကျော်ရှိ သည်။ ဈေးသည်များ၏ သဘောသဘာဝအရ လူသွားလူလာများသောနေရာများနှင့် လူစည်ကားသော နေရာများတွင် အမြဲရောင်းချလိုကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ထိုမြို့နယ်များရှိ လမ်းများသည် လမ်းဘေးဈေးသည် များအတွက် လုံလောက်သော နေရာပေးနိုင်သည်အထိ ကျယ်ဝန်းခြင်းမရှိပေ။

ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရဝန်ကြီးချုပ် ဦးဖြိုးမင်းသိန်း၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် ယခုလက်ရှိ (၄) မြို့နယ် တွင်ရှိသော လမ်းဘေးဈေးသည် ခန့်မှန်းချေ (၆၀၀၀) ကျော်ထဲမှ (၁၆၀၀) ကျော်ကို ကမ်းနားလမ်းညဈေးသို့ ပြောင်းရွှေ့စေခဲ့ပြီး၊ လမ်းဘေးဈေးသည် (၂၅၀) ကျော်ကို ကမ်းနားလမ်းမနက်ဈေးသို့ ပြောင်းရွှေ့ စေခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ လမ်းဘေးဈေးသည်များကို နေရာသစ်ကမ်းနားလမ်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်းသည် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုကို လျော့ချစေနိုင်သော နည်းလမ်းများထဲမှာ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။⁷

ထို့အပြင် လွန်ခဲ့သော ၂၀၁၆ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှု လျော့ချရန် လမ်းဘေးဈေးသည်များကို လမ်းသွားလမ်းလာများပြီး ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုများသည့် အနော်ရထာလမ်း၊ မဟာဗန္ဓုလလမ်း၊ ကုန်သည်လမ်း စသည့် အခြား အဓိကလမ်းမကြီးများတွင် ရောင်းချလျှင် တားဆီးခြင်းခံရမည်ဟု ကြေငြာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှု လျော့ကျစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များကို ကမ်းနားလမ်း ညဈေးသို့ ပြောင်းရွှေ့ရန် ပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရန်ကုန် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ အဖွဲ့ဝင် ဒေါ်သန်းမြင့်အောင်မှ ပြောဆိုခဲ့သည်။⁸ သို့သော် ယခုလက်ရှိ ကမ်းနားလမ်းတွင်လည်း ယခင် နေ့များကဲ့သို့ပင် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုများကို တွေ့ကြုံနေရဆဲဖြစ်သည်။

လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ လမ်းဘေးဈေးသည်များကို နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် ထိုဈေးသည်များကို ညဈေးများသို့ ပြောင်းရွှေ့ရောင်းချစေခြင်းဖြင့် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှု လျော့ချ နိုင်ရန်ရည်ရွယ်ခဲ့သော်လည်း ရန်ကုန်တွင်နေထိုင်သူများအတွက်မှာ ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည့်အပြင် အချို့နေ့များတွင် ယခင် နေ့များထက်ပင် ဆိုးရွားလျက်ရှိသည်ဟု အသက် (၁၇) နှစ်အရွယ် ဈေးဝယ်သူ ရွှေမှုန်အိမှ ဆိုခဲ့သည်။ လူသွား လမ်းပေါ်ရှိ ဈေးဆိုင်များကို ပြောင်းရွှေ့ စေခဲ့သော်လည်း ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှု လျော့ကျခြင်းမရှိသည့်အပြင် အချို့လမ်းများတွင် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုများ ပိုတိုးလာသည်ဟု အချို့ဈေးဝယ်သူများဆိုခဲ့သည်။

အလုံမြို့နယ်တွင် တက္ကစီမောင်း၍ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုနေသော ယာဉ်မောင်း ဦးထိန်လင်းမှလည်း ယာဉ်ကြော ပိတ်ဆို့မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ထူးထူးခြားခြား ပြောင်းလဲခြင်းမရှိဟု သတင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များအား နေရာပြောင်းရွှေ့စေခြင်းသည် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုကိုဖြေရှင်းနိုင်မည့် ထိရောက်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုမဟုတ်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် လမ်းဘေးဈေးသည်များအား နေရာပြောင်း ရွှေ့စေသည့် မူဝါဒတစ်ရပ်တည်းဖြင့် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ဟု သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။

⁶ Eleven. (2016, September 26). YCDC compiles list of street vendors. Retrieved from <http://www.elevenmyanmar.com/local/6055>
⁷ Aye, M. N. (2016, November 24). Yangon's new night market open for business. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23863-yangon-s-new-night-market-open-for-business.html>
⁸ Lin, Z. Y. (2016, November 17). Street vendors to be banned on Yangon's busiest roads. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23724-street-vendors-to-be-banned-on-yangon-s-busiest-roads.html>

၄.၂။ စားသောက်ကုန် လုံခြုံစိတ်ချရမှု နှင့် တစ်ကိုယ်ရည်သန့်ရှင်းမှု

အစားအသောက်စိတ်ချရမှုနှင့် သန့်ရှင်းမှုသည်လည်းလမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ လမ်းဘေးအစားအသောက်များကို စားသုံးသူ လူဦးရေ များသောကြောင့် အစားအသောက်လုံခြုံစိတ်ချရမှုနှင့် သန့်ရှင်းမှုကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။⁹ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့ကျန်းမာရေး သုတေသနကွန်ဂရက်မှ (၄၂) ကြိမ် မြောက် ထုတ်ပြန်သော သုတေသနတွင် အစားအစာကို အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသည့် ဘက်တီးရီးယားနှစ်မျိုးဖြစ်သော Staphylococcus aureus နှင့် Bacillus cereus ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ လေးပုံတစ်ပုံနီးပါးတွင် အန္တရာယ်ပြုနိုင်သော အဆင့်ရှိသည့် ဘက်တီးရီးယားများပါဝင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။

မြို့နယ် (၅) မြို့နယ်တွင် သုတေသနပြု၍ စစ်ဆေးခဲ့ရာ ပထမမြို့နယ်ရှိဈေးသည် (၅၂) သည်အနက် (၃၅) သည်မှာ Staphylococcus aureus နှင့် Bacillus cereus များပါဝင်ကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထို့နည်းတူ အခြားမြို့နယ်ရှိ ဈေးသည် (၃၂) သည် ကိုစစ်ဆေးခဲ့ရာ (၂၃) သည်တွင်လည်း အထက်ပါဘက်တီးရီးယားကို အန္တရာယ်ရှိသောအဆင့်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဈေးသည် (၂၀) အနက် (၁၄) သည်တွင် ဘက်တီးရီးယား တွေ့ရှိခဲ့ သည်မှာ အလွန်အန္တရာယ် ရှိနေကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။¹⁰

တစ်ဖက်တွင်လည်း ညဈေးအစီအစဉ်ကို စတင်ဖော်ဆောင်ခဲ့သော ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရဝန်ကြီးချုပ် ဦးပြီးမင်းသိန်းမှ လမ်းဘေးဈေးသည်များကို အဓိကလမ်းမကြီးများမှ ကမ်းနားလမ်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းအားဖြင့် ကျန်းမာရေးနှင့် ကိုက်ညီသော အစားအသောက်များ ရရှိနိုင်စေရန် ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးမည်ဟု ပြောကြားခဲ့ သည်။ စားသောက်ဆိုင်များနှင့် သစ်သီးသည်များအတွက် ရေဆိုးသန့်စင်စနစ်ဖြင့် စနစ်ကျသောညဈေးသို့ ပြောင်းရွှေ့ရန်အခြားစိတ်အားတက်စေသော ဝန်ဆောင်မှုမှာ စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ ရေ၊ လျှပ်စစ်မီး၊ သန့်ရှင်းရေးနှင့် ရွေ့လျားသန့်စင်ခန်းများကို သက်သာသော အခကြေးငွေဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးမည်ဖြစ်သောကြောင့် လုံခြုံစိတ်ချရသော အစားအသောက်များ ရရှိနိုင်သည်ဟုဆိုသည်။¹¹

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်အခြေစိုက် စားသုံးသူကာကွယ်ရေးအသင်းမှ လမ်းဘေးအစားအသောက်များ စားသုံးခြင်းသည် လုံခြုံစိတ်ချမှုမရှိကြောင်းနှင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် အစားအသောက် လုံခြုံစိတ်ချရမှုနှင့် ပတ်သက်သော ပညာရပ်များ သိရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း တိုက်တွန်းခဲ့သည်။¹² သန့်ရှင်းမှုအတွက် စားသုံးသူ ကာကွယ်ရေးအသင်း၏ သုတေသနအရ ရန်ကုန်မြို့ရှိ ဈေးသည်တစ်ထောင်တွင် (၈၀) ရာခိုင်နှုန်းမှာ သန့်ရှင်းမှု မရှိရုံသာမက ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သော အစားအစာများ ရောင်းချနေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။

သန့်ရှင်းမှုအားနည်းခြင်းကြောင့် အစားအသောက် လုံခြုံစိတ်ချမှုရမှု အန္တရာယ်မှာ ကြီးထွားလာသည့် အကြောင်း မှာ အစားအသောက် ရောင်းချသူအပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ အချို့လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် အစားအသောက်ရောင်းချမှုနှင့်ပတ်သက်သော တစ်ကိုယ်ရည်သန့်ရှင်းမှုနှင့် အသိပညာဗဟုသုတရှိသော်လည်း လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ လမ်းဘေးစားသောက်ဆိုင် စားသုံးသူတစ်ဦး၏ ပြောကြားချက်မှာ "ကျွန်မလမ်းဘေးစားသုံးရုံအခါ အနည်းဆုံး သန့်ရှင်းတဲ့ စားသောက်ဆိုင်ကို ရှာရတယ်။¹³ တစ်ခါတစ်လေ ဈေးသည်တွေကို လက်အိတ်သုံးပါလို့ပြောတဲ့အခါ သူတို့တွေက အဲလိုပြောရင် မကြိုက်ကြဘူး" ¹⁴ ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။

အစားအသောက် လုံခြုံစိတ်ချရမှု၊ တစ်ကိုယ်ရည်သန့်ရှင်းမှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ရန်ကုန်စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီ၏ အတွင်းရေးမှူး ဒေါ်လှိုင်ဦးမော်မှ ဈေးသည်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်သော သန့်ရှင်းမှု အစားအသောက် ပြင်ဆင်ခြင်းများနှင့် ပတ်သက်သော သင်တန်းများ ပို့ချသွားမည်ဟုဆိုသည်။ ထို့အပြင် သင်တန်း တက်ရောက်ခြင်းမရှိသော ဈေးသည်များအား ဈေးရောင်းခွင့်ကို တားမြစ်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့လမ်းဘေး ဈေးသည်များ၏ ဝန်ဆောင်မှုများ မြှင့်တင်ရာတွင် အရည်အသွေးရှိစွာ မြှင့်တင်ရန်လိုအပ်ကြောင်း

⁹ Myint, S. Y. (2014, January 20). One-third of street food has dangerous bacteria: study. Retrieved from <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/9309-one-third-of-street-food-has-dangerous-bacteria-study.html>
¹⁰ Ibid supra 7.
¹¹ Ibid supra 7.
¹² Mann, Z. (2013, November 21). Rangoon's Street Food Attracts Diners, But It May Not Be Clean. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/multimedia-burma/photo-essay/rangoons-street-food-attracts-diners-may-clean.html>.
¹³ Myint, S. Y. (2014, January 20)
¹⁴ Ibid

လမ်းဘေး ဈေးသည်များ၏ ဗဟုသုတကို မြှင့်တင်ရန်လည်း စီစဉ်ထားကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

၎င်းဈေးသည်များကို ထပ်မံပြောင်းရွှေ့ရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော မြှင့်တင်ခြင်းမှလွဲ၍ ကမ်းနားလမ်းမှ ပိုလ်ချုပ် ဈေးဧရိယာသို့ ချိတ်ဆက်ရန်လည်း အစီအစဉ်မရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။¹⁵ ထို့အပြင် မြို့တော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံခွင့်ဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက် (၁၉၉၉) အရ ရန်ကုန်စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီသည် ရန်ကုန်မြို့တွင်ရှိသော လမ်းဘေးအစားအသောက်များအတွက် ရေဆိုးသန့်စင်စနစ် လုပ်ဆောင်ပေးရန် တာဝန်ရှိကြောင်း ထပ်မံ ဖြည့်စွက် ပြောဆိုခဲ့သည်။

၄.၃။ တရားမဝင် ဆိုင်နေရာအငှားချခြင်းနှင့် အလွဲသုံးစားမှု

တရားဝင် ရောင်းချပိုင်ခွင့် မရှိသောနေရာများတွင် တရားမဝင် ဈေးရောင်းချနေကြခြင်းမှာ တပ်မတော် အစိုးရ ဖြစ်သော နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီလက်ထက် ၁၉၉၁ ခုနှစ် ကတည်းကပင် အစပြု ခဲ့သည်။ လမ်းဘေးတွင် စည်းကမ်းရှိစွာရောင်းချနိုင်ရန်နှင့် အခွန်အခများ ကောက်ခံရလွယ်ကူစေရန် သက်သေခံ ကဒ်ပြားများကိုလည်း ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုကဒ်ပြားကိုင်ဆောင်ထားသော ဈေးသည်တိုင်းကို သတ်မှတ်ထား သော မြို့နယ်ဧရိယာတွင်း ရောင်းချခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။¹⁶

ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ အစိုးရ လက်ထက်တွင်မူ ထိုကဲ့သို့သော သက်သေခံကဒ်များ ထုတ် ပေးခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခြင်းများကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။¹⁷ သို့သော်လည်း ရန်ကုန်မြို့၏ လမ်းဘေးလူသွားစင်္ကြန်များမှာမူ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် အိမ်ရှင်များအကြား ရောင်းချကုန်တစ်ခုသဖွယ် ဆက်လက်ရှိနေ ခဲ့သည်။ အချို့သော ရောင်းဝယ်အားကောင်းသည့် မြေနေရာများမှာ ကျပ်ငွေ (၁၀၀၀၀၀) အထိ ပေါက်ဈေး ရှိနေခဲ့သည်။¹⁸

"ယူနီဖောင်းမဝတ်ထားတဲ့ သူတွေက သုံးရက်ခြားတစ်ခါလာပြီးတော့ ဈေးကောက်ခ (၅၀၀) ကျပ်ကို ကျနော်တို့ဆီ လာကောက်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့လာမကောက်တာ တစ်လလောက်တော့ ရှိပါပြီ။"

ကိုအောင်နိုင် ၊ အဝတ်အထည်ရောင်းသူ

"ဝယ်သူများတဲ့ လသာနဲ့ လမ်းမတော်မြို့နယ်တွေမှာတော့ ဆိုင်နေရာငှားခ ဈေးအကြီးဆုံးပါပဲ။"

ဒေါ်စိန်မြင့် ၊ သစ်သီးရောင်းသူ

"အိမ်ရှင်သဘောတူညီမှုယူပြီး ဒီနေရာမှာ ဈေးရောင်းလာခဲ့တာ (၅) နှစ်ရှိပါပြီ။ အိမ်ရှင်ကို ပိုက်ဆံပေးရပြီး ကျနော် အမှိုက် တွေအကုန်လုံးကို ပြန်သိမ်းသွားရပါတယ်။ စည်ပင်ကလူတွေက ဈေးကောက် လာကောက်လေ့ရှိတယ်။ အခုတစ်လော တော့ လာမကောက်တော့ပါဘူး။"

ဦးတင်မြင့် ၊ အစားအသောက်သည်

သတင်းအရင်းအမြစ် မြန်မာတိုင်း(မ်)၊ ၁၈ ရက်၊ ဩဂုတ်လ ၂၀၁၆။

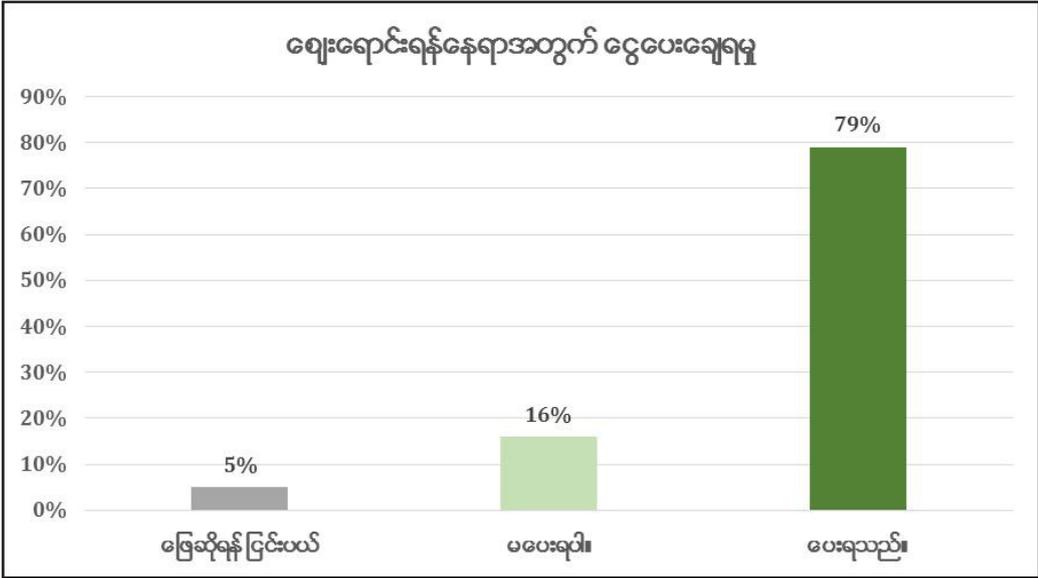
¹⁵ Min, A. K. (2017, February 27). A fiesta of colours and bargains – The Night Market. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/special-features/232-food-and-entertainment-2017/25104-a-fiesta-of-colours-and-bar-gains-the-night-market.html>

¹⁶ Lin, Zay Yar. (2016, August 18). Yangon bans lucrative trade in pavement space. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/22012-yangon-bans-lucrative-trade-in-pavement-space.html>

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ ဖြေဆိုချက်ကို လေ့လာကြည့်ရန်အတွက် လက်ရှိဈေးရောင်းချသော နေရာအတွက် ပိုက်ဆံ ပေးချေမှု ရှိမရှိ မေးမြန်းခဲ့ရာတွင် ဖြေဆိုသူ (၇၉) ရာခိုင်နှုန်းတို့က ၎င်းတို့အနေနှင့် ပေးချေနေရဆဲ ဖြစ်သည်ဟုဖြေဆိုခဲ့ပြီး ကျန် သော(၁၆)ရာခိုင်နှုန်းကမူ ၎င်းတို့အနေဖြင့်ပေးချေရခြင်းမရှိဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သတိထားစရာအချက်မှာ အဆိုပါ (၇၉) ရာခိုင်နှုန်းတို့မှာ ပြောင်းရွှေ့နေရာချခြင်းမခံရသေးသူများ ဖြစ်ပြီး (၁၆) ရာခိုင်နှုန်းမှာမူ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းခံရပြီးသူများဖြစ်သည်။

တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဒေါ်ကြည်ပြာမှ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၊ အချို့သောဒေသခံများနှင့် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီဝန်ထမ်းများသည် လမ်းဘေးဈေးနေရာ အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်မှုတွင် ပါဝင် ပတ်သက်မှုများ ရှိနေသည်ဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ “ကျွန်မတို့ လမ်းဘေးဈေးသည်တွေကို ပြန်လည် နေရာချထားပေး လိုက်ရင် အခုလို မြေနေရာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုတွေ ဖြေရှင်းပြီးသားဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်” ဟုလည်း ဖြေကြားခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ဈေးသည်များ၊ အချို့သောဝန်ထမ်းများနှင့် မြို့ခံအိမ်ရှင်များသည် မြေနေရာအလွဲသုံးစားမှုတွင် ပါဝင် ပတ်သက်နေသေးသည်ဟု သုံးသပ်နိုင်သည်။ အကြောင်းမှာ သုတေသန စစ်တမ်းကောက်ခံချိန်တွင် ရန်ကုန် မြို့တော် စည်ပင် သာယာရေးကော်မတီအနေဖြင့် ဈေးရောင်းချသောနေရာအတွက် ငွေကြေးတစ်စုံတစ်ရာ ကောက်ခံရန်မူပါဒ် ချမှတ်ထားခြင်းမရှိသော အချိန်ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

၅။ မူဝါဒနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှု

၅.၁။ ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ

လမ်းဘေးဈေးသည်များကို ကိုလိုနီခေတ်ကတည်းက ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် သတိပေးစာများ စွာဖြင့် စီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ အစိုးရ လက်အောက်တွင် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မတီသည် လမ်းဘေးတွင် ဈေးရောင်း ချခြင်းများကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပြီး ဈေးရောင်းချရာနေရာများအတွက် ပိုက်ဆံများ ကောက်ခံခဲ့သည်။ သို့သော် တိုးများ လာသော လမ်းဘေးဈေးသည် အသစ်များကို မှတ်ပုံတင်ခြင်းများ မပြုလုပ်ခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် လမ်းဘေးတွင် တရားမဝင် ဈေးရောင်းချခြင်း အရေအတွက်များ တိုးပွားလာနေခဲ့သည်။ ယခင်အစိုးရ အာဏာရလာသောအခါ မူဝါဒပြောင်းလဲသွားပြီး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပိုမိုတင်းကျပ်လာခဲ့သည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ယခင်ဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၄ ရက်တွင် ပြန်လည် ပြင်ဆင်ထားသော ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးဥပဒေ ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေ၏ အခန်း (၅) တွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားချက်များအရ ဈေးများဌာနနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဌာနသည် လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ အချိန်နှင့်နေရာများအား စီမံခန့်ခွဲရန် တာဝန်ယူထားရပြီး လမ်းဘေးတွင်ဈေးရောင်းချခြင်းအတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ပြဌာန်းပေးရန် အာဏာရှိသည်။

ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မတီသည်လည်း လမ်းဘေးဈေးသည်များကို စီမံခန့်ခွဲရန် သတိပေးစာများနှင့် အမိန့်ကြေညာချက်များ အချိန်နှင့်အမျှ ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ လမ်းဘေးဈေးသည်များအား ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် အဓိကလမ်းမကြီး (၁၁) လမ်းများတွင် ဈေးရောင်းချခြင်းကို ပိတ်ပင်မှုများ စသည့်ဖြစ်စဉ်များတွင် ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကော်မတီသည် အစားအသောက်နှင့် လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများ မရောင်းချရန် သတိပေးသည့်ကြေညာချက် ဆိုင်းဘုတ် (၂၀၀) ကိုလည်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

(ပုံ)- မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ လမ်းမများနှင့် ပလတ်ဖောင်းများကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ငှားရမ်းခွင့် မရှိစေရ ဟု ဖော်ပြထားသော သတိပေးဆိုင်းဘုတ်

လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် ပတ်သက်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ ပြဌာန်းချက်များ၏ အနှစ်ချုပ်ကို အောက်ပါ ဇယားကွက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း	အကြောင်းအရာ
အခန်း (၃)၊ ပုဒ်မ (၁၁) အပိုဒ်ခွဲ (ဇ)	လမ်းဘေးဈေးဆိုင်များ၊ ကျူးကျော်ဈေးသည်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စည်းကမ်းများ သတ်မှတ်ခြင်း။ ¹⁹
ပုဒ်မ (၂၀)- (င)	ကော်မတီသည် ကျူးကျော်ဈေးများ ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းခြင်း၊ စစ်ဆေးကြပ်မတ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း။ ²⁰
ပုဒ်မ (၆၃)- (က)	မည်သူမျှ ကော်မတီ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ အများပြည်သူပိုင်လမ်း သို့မဟုတ် တံတားကို ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးပေးခြင်း၊ ဖြိုဖျက်ခြင်း၊ ပိုင်းဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ညစ်ညမ်းစေခြင်း မပြုရ။ ²¹
ပုဒ်မ (၆၃)- (ခ)၊ အပိုဒ်ခွဲ (၃)	ကော်မတီ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချရန် ခင်းကျင်းခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြုပြင်မွမ်းမံရန် နေလှန်းခြင်း။ ²²
အခန်း (၁၉)၊ ပုဒ်မ (၆၆)- (င)	မည်သူမျှ ကော်မတီ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မြို့တော်နယ်နိမိတ် အတွင်း နံရံကပ်ဆိုင် ဖွင့်လှစ် ရောင်းချခြင်း မပြုရ။ ²³
အခန်း (၂၀)၊ ပုဒ်မ (၆၈)	မည်သူမဆို ဤဥပဒေပါ တားမြစ်ချက် တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ကြောင်း ထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ် အထိဖြစ်စေ၊ အနည်းဆုံး ငွေဒဏ် ကျပ် တစ်သောင်းမှအများဆုံး ငွေဒဏ် ကျပ်ငါးသိန်း အထိဖြစ်စေ ဒဏ် နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။ ²⁴
ပုဒ်မ ၇၀	မည်သူမဆို ဤဥပဒေအရ ထုတ်ပြန်သည့် နည်းဥပဒေများပါ တားမြစ်ချက် တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ကြောင်း သို့မဟုတ် လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်း ခံရလျှင်ထိုသူကို ထောင်ဒဏ် ခြောက်လအထိဖြစ်စေ၊ အနည်းဆုံး ငွေဒဏ်ကျပ်တစ်သောင်းမှ အများဆုံး ငွေဒဏ်ကျပ်လေးသိန်း အထိဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ချမှတ်ရမည်။ ²⁵

လွန်ခဲ့သော (၆) လခန့်တွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် မှတ်ပုံတင်အသစ်တင်ခြင်းဖြစ်စဉ်ကို အစပြုခဲ့ပါသည်။ ယခင်နှင့် ယခုလက်ရှိ မှတ်ပုံတင်အသစ်ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်စဉ်တို့အကြား ကွဲပြားခြားနားချက်များကို နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ်ရာတွင် ယခုလက်ရှိ မှတ်ပုံတင်အသစ်ပြုလုပ်ခြင်း၏ စီမံခန့်ခွဲမှုသည် ပို၍ကောင်းမွန်သော စံနှုန်းများရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ အဖြေတုန့်ပြန်မှုရလဒ်များအရ မှတ်ပုံတင်ခြင်းအတွက် ပိုက်ဆံပေးရခြင်း၊ လာဘ်ထိုးရခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် လမ်းဘေးဈေးသည်များထံမှ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ကောက်ယူစုဆောင်းရာတွင် ပို၍စနစ်ကျလာ၍ အသေးစိတ်လာပါသည်။ ယခုလက်ရှိတွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် မှတ်ပုံတင်အသစ်များတွင် QR Code စနစ်ကိုပါ ထည့်သွင်းအသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

¹⁹ Yangon City Development Law, 2014.
²⁰ Ibid.
²¹ Ibid.
²² Ibid.
²³ Ibid.
²⁴ Ibid.
²⁵ Ibid.

ပုံ ၅.၁.၂။ ယခုမှတ်ပုံတင်ကဒ်(လက်ဝဲ)နှင့် ယခင်မှတ်ပုံတင်ကဒ် (လက်ယာ)

၅.၂။ မူဝါဒဖော်ဆောင်ရေးဖြစ်စဉ်

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဂျူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီက လမ်းဘေးဈေးသည်များစာရင်းကို စတင်ကောက်ခံခဲ့ပါသည်။²⁶ စက်တင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့မှ ၂၅ ရက်နေ့အတွင်း မှတ်ပုံတင်ခြင်းများ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၎င်းမှတ်ပုံတင်ခြင်းအရ ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော် မြို့နယ်များ၏ လမ်းဘေးဈေးသည် အရေအတွက်စုစုပေါင်း (၆၀၄၁) ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ နောက်တစ်ဆင့်အနေဖြင့် ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များအား မည်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ လမ်းမများနှင့် ပလတ်ဖောင်းများကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ငှားရမ်းခွင့် မရှိစေရဟု သတိပေးကြေငြာချက် ဆိုင်းပုဒ် (၂၀၀) ဖြင့် အသိပေးခဲ့ပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီက လမ်းဘေးဈေးသည်များကို ရွှေ့ပြောင်းပေးမည့် သတ်မှတ်ထားသောနေရာသစ်တွင် ရေနှင့် လျှပ်စစ်မီးရရှိရေးတို့အတွက် ပြင်ဆင်ပေးခဲ့သည်။ ဂျပန် ကုမ္ပဏီ ဆူမီတိုမိုကော်ပိုရေးရှင်း (Sumitomo Coporeation) မှလည်း ညဈေးအတွက် ရွှေ့လျားသန့်စင်ခန်းနှင့် စီစီတီဗီကင်မရာများကို လှူဒါန်းပေးခဲ့သည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီသည်လည်း လမ်းဘေးဈေးသည်များ ရွှေ့ပြောင်းရန်အတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်စေရန် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။

၎င်းမှတ်ပုံတင်ခြင်းအရ ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်မြို့နယ်အတွက် ရွှေ့ပြောင်းနေရာ ချထားမည့်စာရင်း ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပါသည်။²⁷ အစကနဦးစာရင်းတွင် (၆) မြို့နယ်ပါဝင်သော်လည်း မူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် (၄) မြို့နယ်သာပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ လမ်းဘေးဈေးသည် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာအတွက် မြို့နယ် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီများသည် တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်လေ့လာ ပြီးနောက် ရန်ကုန်မြို့တွင်း (၄) မြို့နယ်ဖြစ်သော ကျောက်တံတား၊ ပန်းဘဲတန်း၊ လသာနှင့် လမ်းမတော်မြို့နယ်များတွင် လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။²⁸

²⁶ Ibid supra 6.
²⁷ Ibid supra 16.
²⁸ Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, 2017

၅.၃။ ညဈေးဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အစားအသောက်နှင့် အသီးများရောင်းချသော လမ်းဘေးဈေးသည် (၁၆၀၀) ကို ကမ်းနားလမ်းမကြီးပေါ်ရှိ ညဈေးသို့ စတင်ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ ဈေးဆိုင်များ၏ အကျယ်အဝန်းမှာ (၃၂)၊ (၃၆) နှင့် (၆၄) စတုရန်းပေ ပတ်လည် ဖြစ်ကြသည်။ နေ့စဉ်ဝန်ဆောင်ခအတွက် ဈေးဆိုင်ကြီးများသည် (၃၀၀) ကျပ်ပေးရပြီး ဈေးဆိုင်ငယ်များသည် (၁၅၀) ကျပ် ပေးသွင်းရပါသည်။ လျှပ်စစ်မီးအတွက် လစဉ် ဝန်ဆောင်ခ (၇,၀၀၀) ကျပ် ပေးရပါသည်။

ဈေးရောင်းချိန်ကို ညနေ (၃) နာရီမှ ည (၉) နာရီအထိ အချိန်ခွဲဝေချထားပါသည်။ ညပိုင်းဈေးရောင်းချိန်ကိုသာမက အသားသည်နှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်သည်များ အတွက်လည်း မနက် (၆) နာရီမှ (၁၁) နာရီအထိ ရောင်းချခွင့်ပြုထားပါသည်။ ယခု ညဈေးတွင် စီစီတီဗွီ (၃၇) လုံး၊ လမ်းဘေးမီးတိုင် (၅၁) ခုနှင့် ရွှေ့လျားအိမ်သာ (၄၀) ကျော်ကိုလည်း ဝန်ဆောင်မှုအဖြစ် လုပ်ပေးထားပါသည်။ လမ်းဘေးဈေးသည် စုစုပေါင်းအရေအတွက်မှာ (၆,၀၀၀) ခန့်ဖြစ်ပါသည်။ ကမ်းနားလမ်းမတစ်လျှောက်တွင် လမ်းဘေးဈေးသည် (၁,၆၀၀) ကျော်ကို ပြောင်းရွှေ့ နေရာချထားပါသည်။

အစားအသောက်၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် အသီးရောင်းသော လမ်းဘေးဈေးသည်များကို ပို၍ ဦးစားပေး ရွှေ့ပြောင်း နေရာချထားပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီသည်လည်း ဖိနှိပ်ဈေးသည်များနှင့် လူသုံးကုန်ပစ္စည်းရောင်းသူများကို ဘဏ်လမ်းသို့ နေရာရွှေ့လိုက်သည်။ ထို့အပြင် ရန်ကုန်မြို့၏ အမွေအနှစ် နေရာတစ်ခုဖြစ်သည့် တရားရုံးချုပ်ရှေ့တွင်လည်း လမ်းဘေးဈေးသည်အချို့ကို နေရာရွှေ့ပြောင်းပေးထားသည်။

၅.၄။ ယခင် ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒရည်ရွယ်ချက်

အစိုးရသစ်ပြောင်းအလဲ အချိန်ကာလတွင်း အစိုးရ၏ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များ ထားရှိရန် နှင့် ရန်ကုန်မြို့ကို ပိုမိုသန့်ရှင်းလာစေရန် ရည်ရွယ်၍ ဤမူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သည်လည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော အခြားနိုင်ငံများ၏ လူနေမှုအဆင့်အတန်းကို အမှီလိုက်ရန် ကြိုးစားနေရသည်။ ရန်ကုန်မြို့၏ ညဈေးဖော်ဆောင်မှုသည်လည်း နိုင်ငံတကာမြို့တော်အဆင့်မှီ မြို့တော်ဖြစ်လာစေရန် နည်းလမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

အခြားစိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှုဖြစ်သည်။ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် ၎င်းတို့၏ကုန်စည်ပစ္စည်း များ လူသွားစင်္ကြံပေါ်တွင် နေရာယူ ခင်းကျင်းထားသောကြောင့် လမ်းသွားလမ်းလာများသည် လူသွားစင်္ကြံ ကို အသုံးပြုရမည့်အစား လမ်းမပေါ်တွင် သွားလာနေရပါသည်။ ယခုလက်ရှိတွင် လမ်းဘေးဈေးသည်များအပေါ် ထိန်းချုပ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် လမ်းမကြီးများနှင့် လူသွားစင်္ကြံများတွင် အလွန်ရှုတ်ထွေးနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီအနေဖြင့် ရန်ကုန်မြို့အတွင်းရှိ (၄) မြို့နယ်မှ လမ်းဘေး ဈေးသည်များကို သတ်မှတ်ထားသော နေရာသစ်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားရန် အစီအစဉ်စတင်ခဲ့ပါသည်။²⁹

ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီအဖွဲ့ဝင်(၅) ဖြစ်သော ဒေါ်သန်းမြင့်အောင်အား အသေးစိတ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသောအခါ မိမိတို့တာဝန်ရှိသူများအနေဖြင့် စိန်ခေါ်မှုအဖြစ်ဆုံးအရာများမှာ ရွှေ့ပြောင်းနေရာချ ထားပေးရန်အတွက် လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် သဘောတူညီမှုရယူခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ လမ်းဘေး ဈေးသည်များသည် ရွှေ့ပြောင်းမည့်နေရာသစ်တွင် လုပ်ကိုင်ရမည့်စီးပွားရေးအခြေအနေကို စိုးရိမ်ကြသော ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။³⁰

၅.၅။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ ဆက်လက်ပြုလုပ်သွားမည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ

ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီသည် ကနဦးအနေဖြင့် (၄) မြို့နယ်တွင် လမ်းဘေးဈေးသည် မူဝါဒသစ် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်မှုပြီးဆုံးပြီးနောက် အခြားဆက်စပ်မြို့နယ်များရှိ လမ်းဘေးဈေးသည်များကိုပါ ဆက်လက်ရွှေ့ပြောင်းသွားရန်

²⁹ Interview with the Deputy Head of the YCDC’s Administration Department, 2016.
³⁰ Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, 2016.

အစီအစဉ်ရှိပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ စီမံခန့်ခွဲရေးဌာန၏ ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူးကလည်း “ကျွန်တော်တို့ကလမ်းဘေးဈေးသည်အားလုံးကိုတော့ ဈေးမှာ နေရာရမယ်လို့တော့ အာမခံချက်မပေးနိုင်ပါဘူး။ စည်ပင်သာယာရေးဌာနက အကယ်၍ အခုပထမဦးဆုံး စီမံကိန်းသာ အောင်မြင်မယ်ဆိုရင် ထိုကဲ့သို့သော အလားသဏ္ဍာန်တူတဲ့ ဈေးတွေကို အခြားမြို့တွေမှာပါ ကြိုးစား အကောင်အထည်ဖော်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်” ဟုပြောကြားခဲ့ပါသည်။³¹

ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီအဖွဲ့ဝင် (၅) ဖြစ်သော ဒေါ်သန်းမြင့်အောင်ကလည်း “Hawker Center ကို ဘယ်နေရာမှာ ဆောက်လုပ်မယ်ဆိုတာနဲ့ ပတ်သတ်ပြီး အတိအကျ မပြောနိုင်သေးဘူး” ဟု၍ ပြောကြားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း တစ်နေရာတည်းတွင် အစားအစာစုံလင်စွာ ရရှိနိုင်မည့် Hawker Center ကို လူအသွားအလာများပြီး ယာဉ်ကြောမပိတ်ဆိုနိုင်မည့် နေရာမျိုးတွင် တည်ဆောက်သွားရန် အစီအစဉ်ရှိပြီး ညဈေးနေရာသစ်များအတွက် ယခုအချိန်ထိ လုပ်ဆောင်နေဆဲဟု ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင် သာယာရေးကော်မတီကလည်း ခိုးမှုများ၊ လုယက်မှုများမှ ကာကွယ်ရန် မီးပျံ့များနှင့် စီစီတီဗွီများကို Hawker Center မဆောက်ခင်ကတည်းကပင် ကြိုတင်စီစဉ်ရပါလိမ့်မည်ဟု ပြောခဲ့ပါသည်။³²

၅.၆။ လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒ၏ သက်ရောက်မှု

ရောင်းအားကျဆင်းခြင်း

ညဈေးသို့ ပြောင်းရွှေ့လိုက်သော လမ်းဘေးဈေးသည်များ ပထမဦးဆုံး ရင်ဆိုင်ရသော ပြဿနာမှာ ရောင်းအား ကျဆင်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယခင်က လသာလမ်းတွင် ရောင်းချခဲ့သော အသီးရောင်းသူဖြစ်သည့် အသက် (၅၅) နှစ်အရွယ်ရှိ မမြဝင်းက “ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောရရင် ကမ်းနားလမ်းမပေါ်ရှိ ညဈေးသစ်ကို ပြောင်းရွှေ့ရခြင်းကို ကျွန်မမနှစ်သက်ပါဘူး။ ရောင်းအားက ကျဆင်းပြီး ငွေကြေးမလည်ပတ်နိုင် ဖြစ်နေပါတယ်။ နေရာသစ်မှာ ဈေးစရောင်းတဲ့နေ့ကတည်းက ဈေးရောင်းရတာ အဆင်မပြေပါဘူး။ အခုဆိုရင် ကျွန်မ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ် တွေ ပိုကုန်တယ်။ ပြီးတော့ အရင်ကနေရာဆိုရင် ကျွန်မ ညဘက်ဆိုင်ပိတ်ပြီးတဲ့အခါ အသီးတွေကို သိမ်းဖို့အတွက် နေရာအဆင်ပြေပါတယ်။ အခုနေရာမှာတော့ အသီးတွေကို သိမ်းဖို့ နေရာအသစ်လိုနေပါတယ်။” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။³³

နေရာအဆင်မပြေမှု

မြို့ထဲရှိ အောက်ဘလောက်တွင် တည်ရှိနေသော ညဈေးသစ်သည် မြောက်ဘက်ကျသော မြို့နယ်များနှင့် အထက် ဘလောက်တွင်ရှိသော နေထိုင်သူများအတွက် အဆင်မပြေမှု ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခင်မြို့ ထဲတွင်ရှိသော နေရာဟောင်းထက် ယခုလက်ရှိပြောင်းရွှေ့ထားသော နေရာသစ်များတွင် စားသုံးသူနည်းပါးနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ငှက်ပျောသီးရောင်းသူ မဇင်မာလွင်မှ “စားသုံးသူများက ညဈေးကို ဈေးဝယ်ထွက်ဖို့ မဝံ့မရဲဖြစ်နေကြတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ညဈေး၏ဘေးမှာ အလွန်အန္တရာယ်များတယ်လေ။ ရှုပ်ထွေးတဲ့ ခြောက်လမ်းသွားလမ်းမကြီး ရှိနေလို့လည်းပါတယ်” ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။³⁴

အခြားလမ်းဘေးဈေးသည်တစ်ဦးမှလည်း “ညဈေးသစ်မှာ လာရောက်စားသုံးသူ အနည်းငယ်သာ ရှိပါတယ်” ဟု ပြောပါသည်။ “ကမ်းနားလမ်းမတစ်လျှောက်မှာရှိတဲ့ အခြားမြို့နယ်များမှ လမ်းဘေးဈေးသည်တွေမှာ လာရောက် စားသုံးသူအရမ်းနည်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ တရုတ်တန်းနှင့် လသာမှ ပြောင်းလာသောနေရာများမှာတော့ စားသုံးသူများတာကို တွေ့ရတယ်” ဟု ပန်းသီးရောင်းသော လမ်းဘေးဈေးသည် ဦးအောင်သန်းက ဖြေကြားခဲ့သည်။³⁵

³¹ Paing, T. H. (2016, December 1). Relocated Street Vendors Complain of Insufficient Space. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.irrawaddy.com/news/burma/relocated-street-vendors-complain-insufficient-space.html>
³² Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, 2017.
³³ Satt, M. (2016, December 1). Cramped and damp, Yangon's new night market disappoints. Retrieved March 14, 2017, from http://www.mmtimes.com/index.php/lifestyle/24000-cramped-and-damp-yangon-s-new-night-mark_disappoints.html
³⁴ Ibid.
³⁵ Mon, S. M. (2017, February 8). Vendors struggle to adjust to new Yangon night market. Retrieved March 14, 2017, from <http://frontiermyanmar.net/en/vendors-struggle-to-adjust-to-new-yangon-night-market>

အကျိုးဆက်မှာ လမ်းဘေးဈေးသည်အများစုသည် ကြွေးမြီနှင့် ပတ်သက်သောပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်နေရပြီး၊ လက္ခဏာရောင်းသူများကို အချိန်မှီ ပိုက်ဆံပြန်မပေးနိုင်ကြပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စားသုံးသူများ ဝယ်ယူ အားပေးမှု နည်းပါးလာသည်နှင့်အမျှ ၎င်းတို့၏ကုန်ပစ္စည်းများ ပုပ်သိုးသွားခြင်းတို့ကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ယခင်က လသာမြို့နယ်တွင် ရာသီပေါ်သစ်သီးရောင်းခဲ့သော အောင်မြင့်ဦးကလည်း “အသီးသည် အတော်များများက အခုဆိုရင် သူတို့ရဲ့ လက္ခဏာရောင်းသူတွေဆီမှာ အကြွေးနှစ်နေကြပြီ” ဟု ပြောပါသည်။

ယခုလက်ရှိတွင် ၎င်းဈေးသည်များသည် သူ၏ နေရာကို အခြားဈေးသည်အား ငှားရမ်းပေးထားပါသည်။ ညဈေးသို့ ပြောင်းရွှေ့လိုက်ရသော ရက်ပိုင်းအတွင်း ငွေ (၅,၀၀၀) ကျပ် အရုံးပေါ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။³⁶ ရန်ကုန်မြို့ပြအမွေအနှစ်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ ဒါရိုက်တာ ဒေါ်မိုးမိုးလွင်က “ဈေးတစ်ခုကို ရွှေ့ပြောင်း နေရာချထားဖို့က ခက်ခဲပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီနေရာ (ယခင်ရောင်းချခဲ့သောနေရာ) ရောင်းသူနဲ့ဝယ်သူ တွေ ဆုံတဲ့နေရာဖြစ်နေလို့ပဲ” ဆိုပါသည်။

လမ်းဘေးဈေးသည်များမှာမူ ရွှေ့ပြောင်းထားသော ညဈေးနေရာတွင် သွားရောက်ရောင်းချရုံမှလွဲ၍ အခြား ရွေးချယ်စရာ မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီမှ သတ်မှတ်ပေးထားသောနေရာတွင် ရောင်းချရန် မလိုက်နာခဲ့ပါက နေရာအား ပြန်လည်သိမ်းယူခံရမည် ဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ညဈေးသို့ ပုံမှန်လာရောက် မရောင်းချသော ဈေးသည်များသည် ၎င်းတို့ ရွှေ့ပြောင်းပေးခြင်းခံထားရသောနေရာသစ်ကို ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေရှိသည်။³⁷

ရာသီဥတု

လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ အခြားစိုးရိမ်စရာတစ်ခုမှာ ရာသီဥတု အခြေအနေ ဖြစ်ပါသည်။ ယခုလက်ရှိတွင် ဈေးသည်တို့အတွက် နေဒဏ်၊ မိုးဒဏ် ကာကွယ်ရန် အမိုးအကာ မရှိပေ။ ထို့ပြင် လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားပေးသော နေရာသစ်သည် မြစ်နှင့် အလွန်နီးကပ်သောကြောင့် မိုးရာသီအတွင်း ရေကြီးမှုဖြစ်နိုင်ချေရှိသဖြင့် ဈေးသည်များအနေဖြင့် စိုးရိမ်ပူပန်နေကြသည်။ ညဈေးရှိ ပန်းဘဲတန်းမြို့နယ် အပိုင်းတွင် အိန္ဒိယမုန့်ရောင်းသော ဦးဇော်ဝင်းက “လမ်းဘေးဈေးသည်အတွက် နေရာမလုံလောက်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုဒဏ်ကိုလည်း ခံရတယ်” ဟု ပြောပါသည်။ မိုးရာသီအတွင်း လေနှင့်မိုးဒဏ်ကို ဈေးဆိုင်များ ခံရမည် ဖြစ်သည်။³⁸

ရွှေ့ပြောင်းထားသော နေရာများတွင် အခြားရောင်းကုန်များကို ရွေးချယ်ရောင်းချခွင့် မရှိခြင်း

ရွှေ့ပြောင်းထားသော နေရာများရှိ လမ်းဘေးဈေးသည်များအား အခြားရောင်းကုန်များကို ရွေးချယ်ရောင်းချ ခွင့်မပြုထားပါ။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအရ လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် သူတို့၏ မှတ်ပုံတင် ကန်ပြားများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော ကုန်ပစ္စည်းများကိုသာ ရောင်းချခွင့်ရှိပါသည်။ အကယ်၍ လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် သူတို့၏ မှတ်ပုံတင်ကန်ပြားများတွင် မဖော်ပြထားသော ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချပါမိပါက ၎င်းတို့၏ မှတ်ပုံတင်ကန်ပြားများကို ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းခံရမည် ဖြစ်သည်။

လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် ၎င်းတို့၏ ရေရှည်စီးပွားရေးအတွက် ရာသီပေါ်သီးနှံများနှင့် ၎င်းတို့ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခွင့် ရရှိလိုကြသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ၏ အခြားရောင်းကုန်များအား ရွေးချယ်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ထားသောကြောင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် လာမည့် ရာသီများအတွက် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်နေကြပါသည်။³⁹

³⁶ Ibid.
³⁷ Ibid.
³⁸ Ibid.
³⁹ Interviews with vendors, 2016.

ဈေးသည်များထံမှ ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီသို့ အကြံပြုချက်များ

စီမံအုပ်ချုပ်ရေး

စစ်တမ်းကောက်ခံမှုများအရ မြို့နယ်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီအနေဖြင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုမပြုရန်နှင့် လမ်းဘေးဈေးသည်အရေးကို ထိရောက်စွာ ကြိုတင်စီမံနိုင်ရန်အတွက် သီးခြားဌာနတစ်ခု ဖွဲ့စည်းရန် လမ်းဘေး ဈေးသည်များမှ အကြံပြုထားပါသည်။

ဈေးဆိုင်တည်နေရာ

စစ်တမ်းများ၊ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် အင်တာဗျူးများအရ (၃၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်သော ဈေးသည်များသည် အသစ်ရွှေ့ပြောင်းထားသော နေရာသစ်ထက် မူလနေရာဟောင်းကို ပိုမိုနှစ်သက်ကြသည်။ စည်ပင်သာယာရေး ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လိုက်နာမည်ဆိုလျှင် မူလနေရာတွင် ပြန်လည်ရောင်းချခွင့်ပြုစေချင်သည်။

ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရမှ သတ်မှတ်ပေးထားသော နေရာသစ်တွင် ကြုံတွေ့နေရသော အဆင်မပြေမှုများ (အရောင်းကျခြင်းနှင့် တည်နေရာအဆင်မပြေမှု) ကို အလေးထား စဉ်းစားပေးသင့်သည်။ ဈေးကုန်များ တည်ခင်း ရန်နှင့် စားသုံးသူများအတွက် လုံလောက်သော နေရာအကျယ်အဝန်းကို ဖန်တီးပေးစေလိုကြသည်။ နေရာအသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းခံရသော ဈေးသည်များအနေနှင့် မိုးဒဏ်၊ လေဒဏ်ခံနိုင်သော အဆောက်အဦများကို စီစဉ်ပေးစေလိုသည်။

ဈေးဆိုင်များအား နေရာချပေးရာတွင် အချို့ဈေးသည်များက တာဝန်ရှိသူများကို လာဘ်ပေးခြင်းဖြင့် ပိုမို ကျယ်ဝန်းသော ဈေးဆိုင်နေရာကို ရယူနေသောကြောင့် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ အနေဖြင့် ဈေးဆိုင်များ နေရာချထားရေး အစီအစဉ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပေးရန် စစ်တမ်းတွင် ဖြေဆိုသူဈေးသည်အများစုက တောင်းဆိုကြသည်။ အဆိုပါရလဒ်အနေဖြင့် နေရာအသစ်တွင် ဈေးရောင်းချသော ဈေးသည်များအကြား မညီမျှမှုကို ဖြစ်စေပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဈေးသည်အကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဦးတည်စေပါသည်။

မူဝါဒ

စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီအနေနှင့် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသည့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော လမ်းဘေးဈေးသည် မူဝါဒရှိသင့်ပါသည်။ လူသုံးကုန်ပစ္စည်းရောင်းချသော ဈေးသည်များအတွက်လည်း တရားဝင်ရောင်းချနိုင်အောင် သက်သေခံကဒ်ပြားများကို ထုတ်ပေးသင့်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ စားသောက်ကုန် နှင့် သစ်သီးရောင်းချသူများသာ တရားဝင်လုပ်ငန်း လည်ပတ်ရန် သက်သေခံ ကဒ်ပြားများ ရရှိကြောင်း ဖြေဆိုသူ (၅) ဦးက ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။

ပို့ဆောင်ရေး

ဈေးအသစ်တွင်ရောင်းချရန် ကုန်စည်သယ်ယူပို့ဆောင်ခ ပိုမိုကုန်ကျသဖြင့် အစားအသောက်နှင့် သစ်သီး ဈေးသည်များက အမြတ်အစွန်းနည်းပါးနေကြောင်း စစ်တမ်းတွင် (၆) ဦးပါဝင် ဖြေဆိုခဲ့ပါသည်။ ဈေးအသစ်တွင် ကားအန္တရာယ်ကို စိုးရိမ်ရသောကြောင့် မီးပျံ့ခြင်းနှင့် လူကူးမျဉ်းကျား ပိုမိုပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၆။ မူဝါဒအပေါ်အကြံပြုချက်များ

အစိုးရအား အကြံပြုချက် - ရန်ကုန်မြို့တွင် အလွန်ဆင်းရဲသောလူများ၏ ဒုတိယ ရွေးချယ်မှုအများဆုံးအလုပ်မှာ လမ်းဘေး ဈေးရောင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရအနေဖြင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များအား မဟာဗျူဟာမြောက်စွာ စနစ်တကျကာကွယ်ရန်နှင့် ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် မူဝါဒများ၊ ဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ ချမှတ်ထားသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ရန်ကုန်မြို့၏ အလွန်ဆင်းရဲမွဲတေမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် အခြေအနေအထားတစ်ခုဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီသည် လာဘ်ပေး၊ လာဘ်ယူမှုများကို ထိရောက်စွာ အရေးယူပြီး ဝန်ထမ်းများအား လမ်းဘေးဈေးသည်ကို စွဲကိုင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် စနစ်တကျ ကိုင်တွယ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အသိပညာပေးခြင်း၊ သင်တန်းပေးခြင်းများကို ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ အစားအသောက်ရောင်းချသော လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် အသိပညာ မြှင့်တင်ရေးနှင့်ဆိုင်သော သင်တန်းပေးခြင်း အစီအစဉ်များနှင့် အချိန်ကာလအလိုက် စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုများကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီ၏ ထုတ်ပြန်ထားသော စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ လမ်းဘေးဈေးသည်များအား အသိပညာ မြှင့်တင်ခြင်းများကို လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် အကြံပြုချက် - လမ်းဘေးဈေးသည်များအနေဖြင့် လမ်းဘေးဈေး ရောင်းချ ခြင်းကို တရားဝင်ပြုလုပ်ရန်အတွက် မှတ်ပုံတင်ရာတွင် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီနှင့်အတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် ဈေးရောင်းခြင်းကို ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ လုပ်ဆောင် နိုင်ရုံသာမက စည်ပင်သာယာရေးအရာရှိများကိုလည်း ယခင်နေ့များကဲ့သို့ ကြောက်စရာ မလိုတော့ပေ။ လာဘ်ထိုးစရာလည်း လိုအပ်တော့မည် မဟုတ်ပေ။

ထို့ပြင် လမ်းဘေးဈေးသည်များသည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စုစည်းသင့်ပြီး ၎င်းတို့၏အသံများကို မူဝါဒရေးရာ ဖော်ဆောင် ချမှတ်သူများကြားအောင် စုပေါင်းအရေးယူ လှုပ်ရှားမှုများ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ထို့နောက် လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ လူမှုဘဝများကို သက်ရောက်စေမည့် မူဝါဒများဖော်ဆောင်မှုတွင် ၎င်းတို့၏ပါဝင်မှုကို တည်ဆောက်သင့်ပါသည်။⁴⁰ လမ်းဘေးဈေး သည်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အကြံဉာဏ်များဖြင့် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီကို အထောက်အကူပြုရန်နှင့် ၎င်းတို့နှင့်အတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အမြဲတမ်းကော်မတီတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းသင့်ပါသည်။

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကြံပြုချက် - အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသတစ်ခုလုံးရှိ လမ်းဘေးဈေးသည်များနှင့် ပတ်သက်သည့် သူတို့၏ ဥပဒေအောက်တွင် လက်ရှိရပိုင်ခွင့်များနှင့် အခွင့်အရေးများအပြင် ပိုမို ကောင်းမွန်သည့် လမ်းဘေးဈေးသည်မူဝါဒ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ဖော်ဆောင်ရန် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုကို မြှင့်တင်နိုင်မည့် ကောင်းမွန်သော ဆွေးနွေးပွဲများကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် သုတေသနများစွာ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။⁴¹ ထို့အပြင် စည်ပင်သာယာရေး ကော်မတီတို့ကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှု ပြုလုပ်သင့်ပြီး လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ လူနေမှုဘဝများအပေါ် ထိရောက်သော မူဝါဒများကို ဖော်ဆောင်နိုင်စေရန်အတွက် ၎င်းတို့နှင့်လည်း ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

⁴⁰ Tangworamongkon, 2014.

⁴¹ Ibid.

၇။ နိဂုံး

စစ်တမ်းများ၏တွေ့ရှိချက်များအရ သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့သော မြို့နယ်များမှ လမ်းဘေးဈေးသည် တစ်ဝက်ကျော်သည် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသအတွင်း နေထိုင်ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ လမ်းဘေးဈေးသည် (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် အပတ်စဉ် အားလပ်ရက်မယူကြပဲ အလုပ်လုပ်ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ အချို့မှာ တစ်နှစ်လုံးတွင် ရက် (၃၀) အောက်သာ အားလပ်ရက် ယူကြပါသည်။ ထို့အပြင် ရန်ကုန်မြို့တွင် အလွန်ဆင်းရဲသောလူများ၏ ဒုတိယ ရွေးချယ်မှုအများဆုံးအလုပ်မှာ လမ်းဘေးဈေးရောင်းခြင်း ဖြစ်ပါသောကြောင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ စိန်ခေါ်မှုကို ဦးတည်ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းအားဖြင့် မြို့ပြ၏ ဆင်းရဲမှုပြဿနာကို လျော့ချနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အာဏာရလာသောအခါ လမ်းဘေးဈေးသည်များအပေါ် ထားရှိသော အမြင် သဘောထားများ ပြောင်းလဲလာပါသည်။ လမ်းဘေးဈေးရောင်းခြင်းကို တရားဝင်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် နေရာများ၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို ကောင်းစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ အခြား တဖက်တွင်လည်း ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ ထုတ်ပြန်ထားသော စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ လမ်းဘေးဈေးသည်တို့၏ အသိပညာကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် မူဝါဒပြောင်းလဲမှုအတွက် ပူးပေါင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ညဈေးသို့ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၏ ပစ္စည်းများ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အခုထိ အဆင်ပြေမှု မရှိသေးပါ။ ရန်ကုန် မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီအနေနှင့်လည်း အနာဂတ်တွင်ရေးဆွဲမည့် အစီအစဉ်များတွင် လူသုံးကုန်ပစ္စည်းရောင်းချသော လမ်းဘေးဈေးသည်များအတွက် ဈေးရောင်းချရန်နေရာများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားထားသင့်ပါသည်။

စာညွှန်းများ

1. Aye, M. N. (2016, October 19). Strand Road set for new night market. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/23176-strand-road-set-for-new-night-market.html>
2. Aye, M. N. (2016, November 24). Yangon's new night market open for business. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23863-yangon-s-new-night-market-open-for-business.html>
3. City of Yangon Development Law. (2013). Yangon: Yangon City Development Committee, Yangon regional government, The Republic of the Union of Myanmar.
4. Interview with the Deputy Head of the YCDC's Administration Department, U. N. (2016, December 7). (N. T. David, Interviewer, & Z. M. Min, Translator) Yangon, Yangon, Myanmar. Retrieved March 14, 2017
5. Interviews with Vendors. (2016, December 7). Pilot Research. (S. K. David, Interviewer, & Z. M. Min, Translator) Yangon, Yangon, Myanmar. Retrieved March 14, 2017
6. Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, D. T. (2017, January 9). Street Vendor Policy. (S. K. David, Interviewer, & Z. M. Min, Translator) Yangon, Yangon, Myanmar. Retrieved March 14, 2017
7. Eleven (2016, September 26). YCDC compiles list of street vendors. Retrieved from <http://www.elevenmyanmar.com/local/6055>
8. Linn, Z. Y. (2016, November 17). Street vendors to be banned on Yangon's busiest roads. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23724-street-vendors-to-be-banned-on-yangon-s-busiest-roads.html>.
9. Lin, Zay Yar. (2016, August 18). Yangon bans lucrative trade in pavement space. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/22012-yangon-bans-lucrative-trade-in-pavement-space.html>
10. Mann, Z. (2013, November 21). Rangoon's Street Food Attracts Diners, But It May Not Be Clean. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/multimedia-burma/photo-essay/rangoons-street-food-attracts-diners-may-clean.html>.
11. Min, A. K. (2017, February 27). A fiesta of colours and bargains – The Night Market. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/special-features/232-food-and-entertainment-2017/25104-a-fiesta-of-colours-and-bargains-the-night-market.html>
12. Mon, S. M. (2017, February 8). Vendors struggle to adjust to new Yangon night market. Retrieved March 14, 2017, from <http://frontiermyanmar.net/en/vendors-struggle-to-adjust-to-new-yangon-night-market>
13. Myint, S. Y. (2014, January 20). One-third of street food has dangerous bacteria: study. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/9309-one-third-of-street-food-has-dangerous-bacteria-study.html>
14. Naing, S. Y. (2016, November 18). Quick Meals, Lasting Effects. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/features/quick-meals-lasting-effects.html>
15. Paing, T. H. (2016, December 1). Relocated Street Vendors Complain of Insufficient Space. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.irrawaddy.com/news/burma/relocated-street-vendors-complain-insufficient-space.html>
16. Pyar, D. K. (2016, December 9) Personal interview on street vendor policy with S. Z. David.
17. Satt, M. (2016, December 1). Cramped and damp, Yangon's new night market disappoints. Retrieved March

- 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/lifestyle/24000-cramped-and-damp-yangon-s-new-night-market-disappoints.html>
18. Save the Children. (2016). Lives on Loan: Extreme Poverty in Yangon.
19. Tangworamongkon, Chonticha. (2014, November). Street Vending in Bangkok: Legal and Policy Frameworks, Livelihood Challenges and Collective Responses.

Understanding Street Vending in Downtown Yangon

(Policy Research Paper)

July 2017

THE SALWEEN INSTITUTE
for Public Policy

Table of Contents

Abbreviations	4
Acknowledgements	5
Executive Summary	6
I. Introduction	8
II. Research Methodology	9
III. Socioeconomic Life of Vendors	11
3.1 Gender, Age, Education and Family	11
3.2 Working Hours and Life Security	12
3.3 Native Region and Current Address	13
3.4 Income, Savings and Debt	14
3.5 Knowledge of YCDC Laws and Regulations	16
3.6 Concern in Work Places	17
IV: Problems of Street Vendors	19
4.1 Traffic Congestion	19
4.2 Food Safety	19
4.3 Illegal Renting	20
V: Policy and Impacts	23
5.1Laws and Regulations	23
5.2 Policy Implementation Process	25
5.3 Becoming a Night Market	25
5.4 The Purpose of YCDC’s Current Street Vendor Policy	25
5.5 The Challenges of Street Vendor Policy	26
5.6 Upcoming Plans of YCDC	26
5.7 Impacts of Street Vendor Policy	26
5.7.1 Slow Sales Rate	26
5.7.2 Inconvenient Location	27
5.7.3 Weather	27
5.7.4 No Chance to Sell Alternative Goods in the New Locations	27
Conclusion and Recommendations	30
References	31

Abbreviations

CCTV	Closed Circuit Television
CSO	Civil Society Organization
CPA	Consumer Protection Association
USDP	Union Solidarity and Development Party
NLD	National League for Democracy
YCDC	Yangon City Development Committee
SLORC	State Law and Order Restoration Council
MMK	Myanmar Kyat (Currency)

Acknowledgements

The Salween Institute for Public Policy (SIPP), first and foremost, would like to give our very great appreciation to the East Asia Institute (EAI), our main supervisor, who supported us financially and technically in the implementation of this research and who advised throughout the writing process.

SIPP would like to acknowledge and thank those who have generously given their time to provide us with useful information and helpful data for our research: Daw Than Myint Aung (YCDC Executive Board Committee Member), U Nyi Nyi Oo (Deputy Head of the YCDC's administrative department) and Daw Kyi Pyar (Member of Parliament of the Yangon Regional Hluttaw). The Institute would like to give special thanks to our social studies students: Myat Myat Mon, who keeps running updates on news and articles on street vendors, and Ye Kyaw Thu and William Hay Thar Lay from the liberal arts program, who helped in the data collection process. The working group would like to express deep appreciation to Saw Kapi, Executive Director of SIPP, who motivates and helps us by guiding and giving us precious advice as well as Ying Lao Noan Vo, Deputy Director of SIPP, who took the time to review and edit our research drafts.

This descriptive research paper is intended to help increase the public understanding of the vending business in the townships of Yangon.

Research Team

Researchers: Shine Ko Ko Lwin and Nu Tsen Mun

Research Assistants: David Brang Ja, Myat Myat Mon and Zaw Myo Min

Executive Summary

The government of the Yangon Region has imposed a number of policy changes in many sectors since it came to power at the end of April 2016. Among these is the policy to move street vendors from their current locations to different locations. Issues surrounding street vending are important because it is the second largest provider of employment opportunities to people living in extreme poverty. In addition, this policy is directly related to the livelihood of communities in the area and the number of new vendors is increasing daily.

It is very important to know about the origin and spread of vendors and, how they are running their businesses, as well as problems between vendors and authorities. The government introduced and has begun to implement a new policy on street vending throughout four townships in Yangon; Kyauktada, Panbedan, Lanmadaw and Latha. This paper explores the socioeconomic lives of these vendors, problems caused by street vending, and the impact of government policy changes.

The Socioeconomic Life of Vendors

Most of the vendors who sell food and commodities in the four townships that our research targeted are natives of the Yangon region, and less than half migrated from other states and regions. The majority of vendors are not residents of the four townships where they work, but are rather residents of Shwepyithar, Hlaing Tharyar, Dawpon and Dala Townships. Natives who are residents of the four downtown areas are working in the vending business as part of their family business. In other words, they are vendors by vocation. Their daily income is even higher than minimum wage, with some vendors earning between 5000 MMK and 100,000 MMK daily. Awareness of laws and regulation of vendors does not appear widespread and illegal vending and renting remain. On the other hand, these vendors worry that the YCDC may eliminate their vending locations.

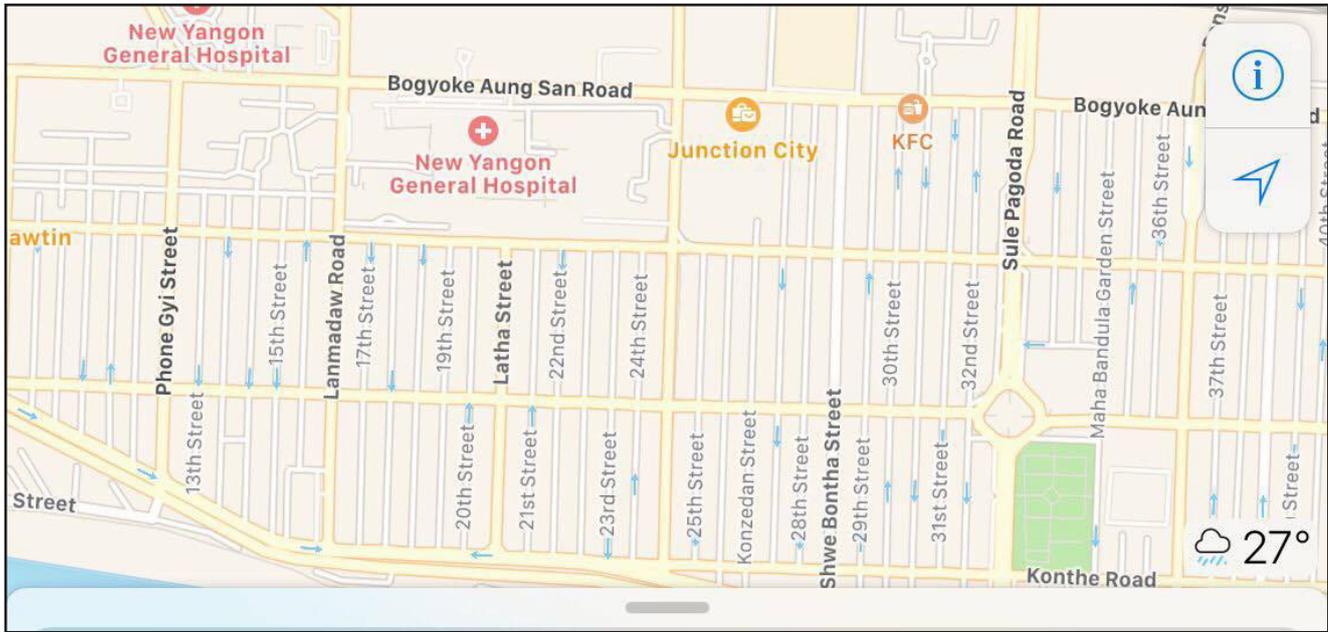
Problems Caused by Vendors

Traffic and pedestrian congestion, unsafe food, and illegal renting are results of vendors working without legal recognition. When the new government came to power, they began a licensing scheme to legalize and relocate vendors to designated places. To solve the problems mentioned above, the government banned vending on eleven thoroughfares. In addition, they relocated vendors to new spaces such as Strand, Bank and MaharBandoola roads. At the moment, only food vendors have been relocated, while commodities vendors can continue their business in their original locations.

Policy and Impact

Because of policy changes, those who are selling in the newly designated vending areas face problems such as not enough vending space, inconvenient locations, and slow sales rates. Moreover, vendors worry about flooding in their newly designated locations during the rainy season and are required to register the specific type of goods they offer. They are not allowed to change the type of goods they sell. Nevertheless, licensing for vendors has resulted in higher standards of food safety and the disappearance of illegal

renting. In the next planned phase of implementation, the YCDC government has a plan to relocate the remaining vendors who were not involved in the previous relocation scheme by opening Hawker Centre and other new markets.

Research Targeted Area (Panbedan, Kyaukdata, Latha, Lamadaw)

I. Introduction

Yangon, the previous historical capital city and present main commercial city of Myanmar, has the largest population of any city in the country with around 7.3 million people.¹ According to the traditions of urbanized cities, likewise, the Yangon regional government has been facing and addressing more social, political and economic issues than other states and regions.

Among these issues, the vending businesses in Yangon's main townships in the downtown area are one of the most sensitive and central issues for urban maintenance and sustainable growth. Currently, there are nearly 30,000 vendors² providing inexpensive food and consumer goods to low-income residents. Admittedly, the vending business has become one of the causes of traffic congestion, pedestrian congestion, street bribery, and urban pollution.

After the landslide victory of the NLD in the November 2015 election, a new cabinet of the regional government came to power and the government proclaimed it would change Yangon City. As part of this policy change, the new street vendor policy was introduced. This vendor policy change prohibits vending along eleven thoroughfares. These thoroughfares include five major east-west roads– Bogyoke Aung San, Anawratha, MaharBandoola, Merchant and Strand, and six major north-south roads– Pansodan, Sule Pagoda, Latha, Lanmadaw, and Phone Gi. Food vendors have been relocated to the night market over Strand Road. The legalization of vendors who were unregistered and unlisted in the past, without any cost to those vendors, was a praiseworthy piece of this policy legislation. At the moment, the government is working to find new places for the remaining vendors who have not yet been relocated.

This paper explores the socioeconomic life of Yangon street vendors, as well as problems caused by these street vendors. Simultaneously, this paper examines the new policies on street vendors of the Yangon regional government as well as how they are carrying out the policy changes, and explores the impact of these policy changes. In addition, the future plans and designs of the regional government for vending businesses are also included in this paper as a topic of urban planning for the future.

¹ Save the Children. (2016). Lives on Loan: Extreme Poverty in Yangon.

² Pyar, D. K. (2016, December 9) Personal interview on street vendor policy with S. Z. David.

II. Research Methodology

Research Questions

This study has four research aims: 1) to learn about the socioeconomic lives of street vendors, 2) to identify the problems caused by street vendors, 3) to learn what government policies on street vendors are and how these policies are being implemented, and 4) to identify the impact of government policy changes.

Research Target Areas

There are six downtown townships in Yangon: Botahtaung, Pazundaung, Kyauktada, Panbedan, Latha, and Lanmadaw, which are the most highly populated and congested townships in the region. Among them, four townships – Kyauktada, Panbedan, Latha and Lanmadaw – were chosen as the target of this study, since they include the NLD government's new night markets project and the eleven banned thoroughfares along which street vendors used to operate. Another reason for choosing these four townships is that 6,000 out of the 30,000 street vendors in the Yangon region make their living in these areas.

Duration of Study

This study was conducted during December 2016, shortly after the street vendors who sell food and fruits were forced to relocate to YCDC's three planned night markets. These planned night markets are located along Strand Road, Maharbandoola Park Road, and Bank Road. Three respondent groups comprised this study: Authorities from YCDC (n=2), MPs from Yangon Region Hluttaw (n=1), and street vendors (n=109). The total number of respondents was 112. All interviews and survey samples were completed at the end of January, 2017.

Research Methodology

Both quantitative and qualitative research methodologies were used in this study. For qualitative research, by using a semi-structured questionnaire, in-depth interviews were conducted with two authorities of YCDC who are directly concerned with street vendors: YCDC Executive Board committee member Daw Than Myint Aung, and Deputy Head of the YCDC's administrative department U Nyi Nyi Oo. We also interviewed one Member of Parliament from Yangon Regional Hluttaw whose constituency is included in the Yangon night market project, which directly affected street vendors.

From the in-depth interviews conducted with the two YCDC authorities, we learned about the existing government policies on street vendors and how they are being enforced and implemented. We learned that the two YCDC departments that are most responsible for street vendors are the Administration Department and the Markets Department. The Administration Department has the authority to give permission for street vendors to operate, and the Markets Department has the authority over the management of new markets for street vendors.

From our in-depth interview with MP Daw Kyi Pyar from the Yangon Regional Hluttaw, we learned about the role of the Hluttaw in street vendor policy in the Yangon Region. The MPs in the regional Hluttaw are in charge of initiating vendor policy.

A total of one hundred and nine street vendors (n=109) who work in the four downtown townships targeted in our research were asked to participate in surveys with structured questionnaires. Questionnaires were brainstormed and revised until they were clearly understandable and answerable. Pre-testing was done randomly with some vendors and revisions were made. A simple random sampling technique was used to address three topics: the demographic profile of street vendors, the socioeconomic life of street vendors and challenges street vendors face after relocation. Because we wished to conduct exploratory research, some of the survey questions were open ended. Non-participatory observations were made throughout the study.

Statistical Analysis

Information and secondary data were collected in August 2016 from many sources, including government announcements, orders, laws, and INGO reports. The data was examined after collection. Only completely answered questionnaires were used for analysis. The Raosoft Sample Size Calculator was used to determine the sample size. The Statistical Package for Social Science (SPSS), version 12.0.1, was used to implement the statistical analysis. Simple descriptive statistics were used to show frequency and percentage of vendor data. Face-to-face interviews with authorities were conducted through semi-structured questionnaires to gain in-depth knowledge of government policy.

III. The Socioeconomic Life of Vendors

According to national census data, the population of the Yangon region is 7.3 million³ and the estimated population living in extreme poverty is 2.4 million.⁴ These 2.4 million people are struggling to earn a basic income from unskilled jobs such as casual labor, vending, tri-shaw driving, garment factories, and bricklaying.⁵ The second most common type of unskilled job is vending, with the municipal government estimating 30,000 vendors in the whole region of Yangon.

Therefore, when conducting this research, there were many questions to ask. Who are the vendors? Where do they come from? Why did they choose the vending business? How has the vending business helped them? To what degree do they abide by the law? Do they really know the rules and regulations?

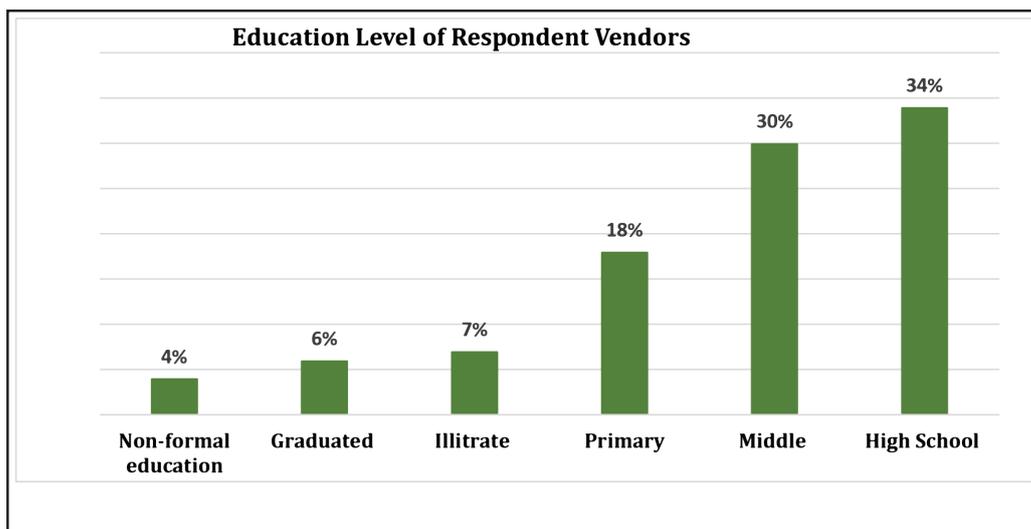
To learn the answers to these questions, we conducted a survey of 109 vendors who work in Kyauktada, Panbedan, Latha and Lanmadaw Townships. We surveyed vendors who sell commodities 72% and food (28%) separately. Most food vendors have already been relocated to Strand Road and registered, while commodities vendors are still working in their original places.

3.1 Age, Education and Family Members

The sex composition of respondents was 46% male and 54% female. 32% percent of respondents have more than six family members, 46% of respondents have four to six family members, and 22% of respondents have two to four family members. Thus, we can say that most respondents have four or more family members and a large number indicate that the livelihoods of many family members depend upon their vending businesses.

Twenty-five percent of respondents were over 50 years old and 70% were 18 to 50 years old. The percentage of respondents under 18 years old was 5%.

FIG.3.1 Education level of vendors surveyed

³ Save the Children. (2016).

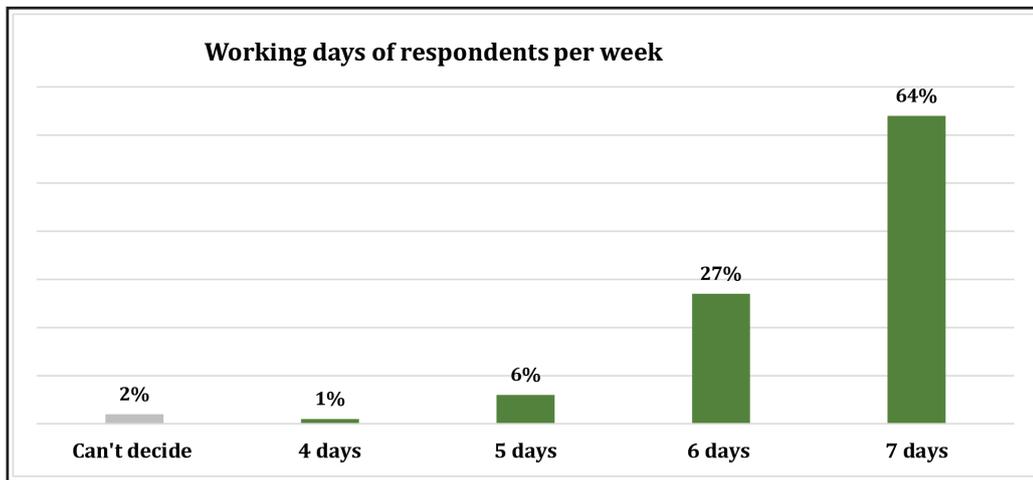
⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

Vendors have wide-ranging educational backgrounds spanning between illiterate and university graduate. For 34% of respondents, high school is the highest level of education attained, 30% only completed middle school, 18% of respondents attended primary school and only 6% had graduated from university. An additional 7% of respondents were illiterate and 4% received only informal education.

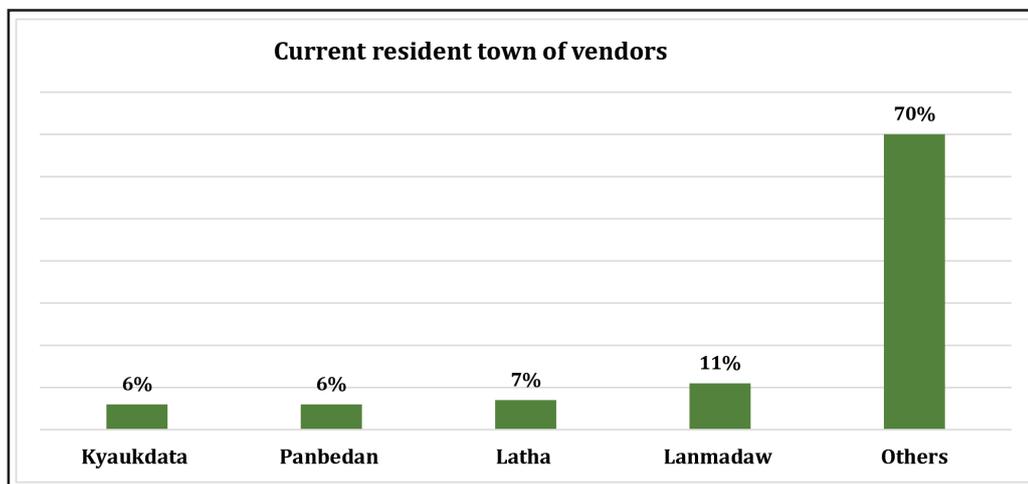
3.2 Working Hours and Life Security

FIG. 3.2.1 Working days of respondents per week

The majority of respondents in the areas surveyed work seven days a week. More than half of the respondents (64%) regularly work seven days per week, and 27% run their vending businesses six days per week.

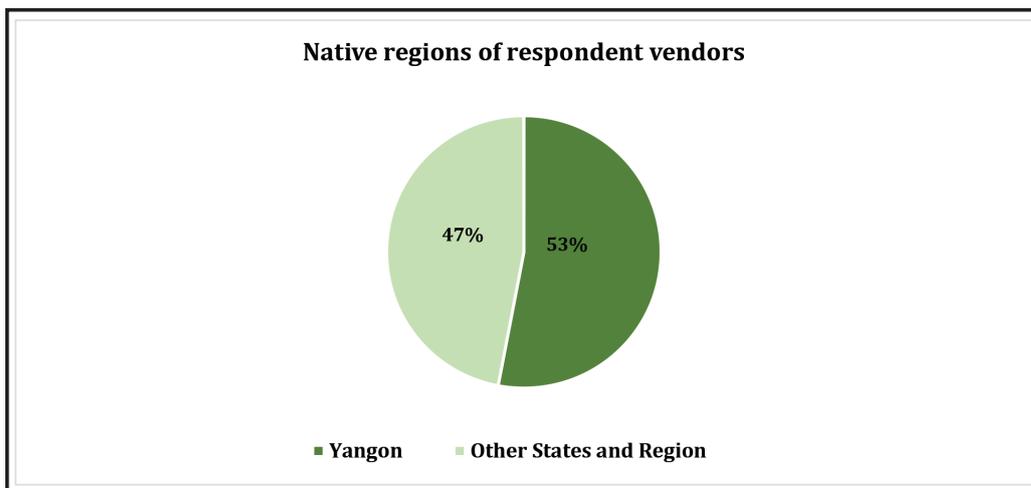
FIG.3.2.2 Holidays taken by vendors last year

One-third of respondents running their own businesses did not take any holidays last year. More than one-third took fewer than 30 days of holidays. Some respondents took over 30 days and a small number took over 60 days of vacation time (9% and 7%, respectively).

3.3 Native Region and Current Place of Residence

FIG. 3.3.1 Native regions of respondent vendors

The majority of respondents were natives of the Yangon region. When asked where they lived before they started their vending business, 47% of respondents stated they were migrant workers and 53% stated they had been living in Yangon since they were born.

The previous question showed that the majority of respondents were not immigrants from other regions. However, the majority of respondents previously ran their vending businesses outside of the area our research targeted, with most of those coming from Hlaing Tharyar, Shwepyithar, Tharkayta and Dala townships.

The following figure illustrates the percentage of respondents who live outside the townships surveyed. Seven percent of the respondents live in Latha, 11% in Lanmadaw, and six percent live in Panbedan and Kyauktada, while 70% live in other towns.

FIG.3.3.2 Current place of residence of vendors

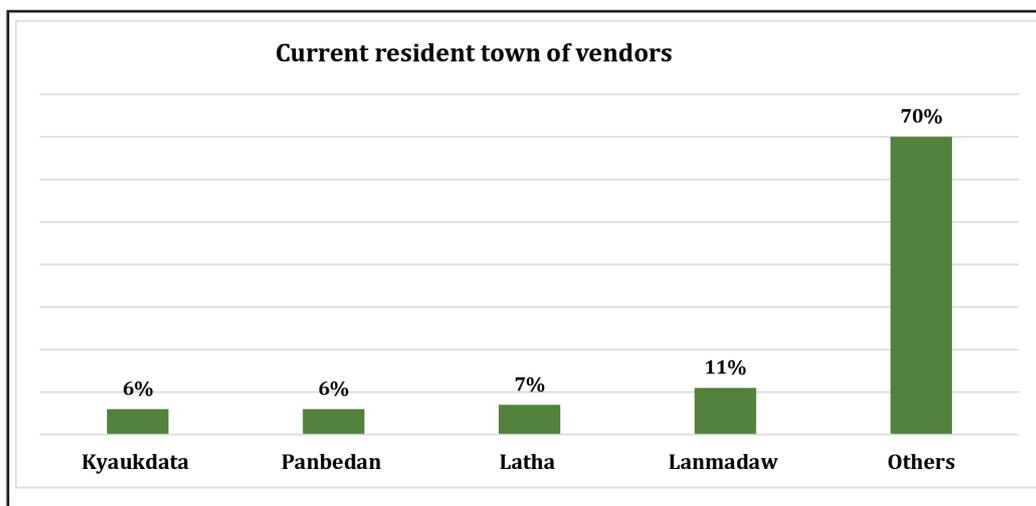
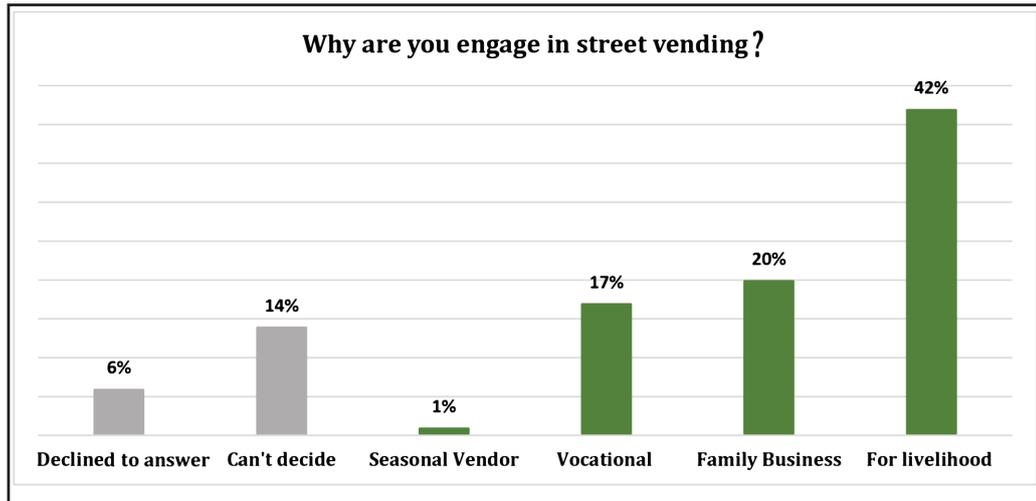

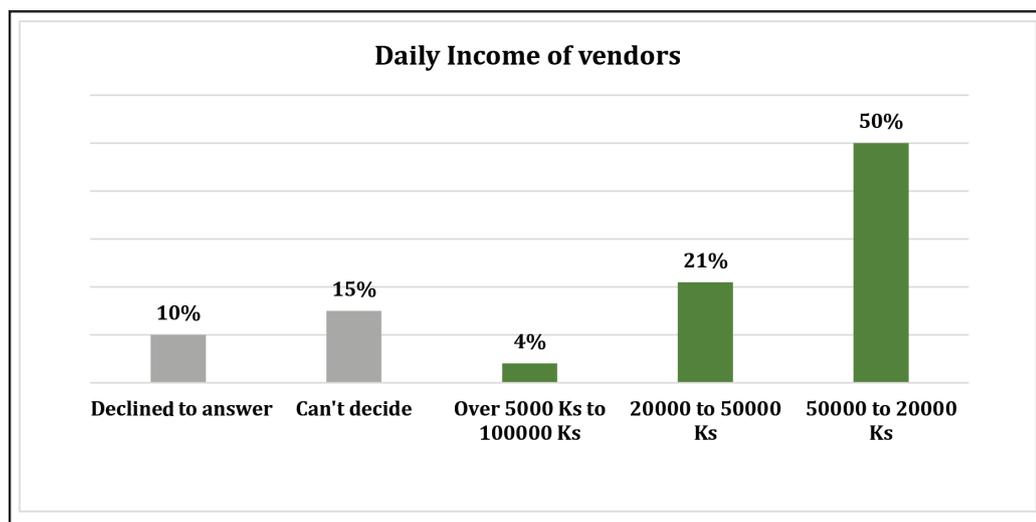
FIG.3.3.3 Reasons given for engaging in street vending

Vendors have different reasons for engaging in the vending business, but most respondents are in this profession to make a living. Some are doing it as a vocational, seasonal or family business. 42% of respondents answered that they are working for economic reasons and have no other choice. 20% of respondents stated that vending is a family business passed on from generation to generation, and 17% were vocational vendors who were working to gain experience in their field to further their professional careers such as optician, cook or electrician. The fewest 1% respondents were seasonal vendors from other regions, and had come just to get extra income in the off-season of their regular professions, such as farming and agriculture. In other words, they were temporarily unemployed and lived in the countryside.

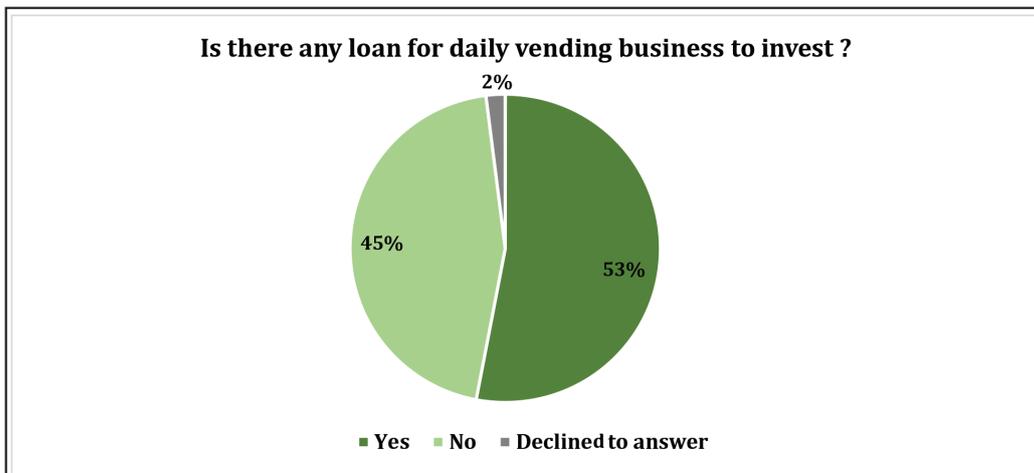
3.4 Income, Savings and Debt

Fig. 3.4.1 The daily income of vendors

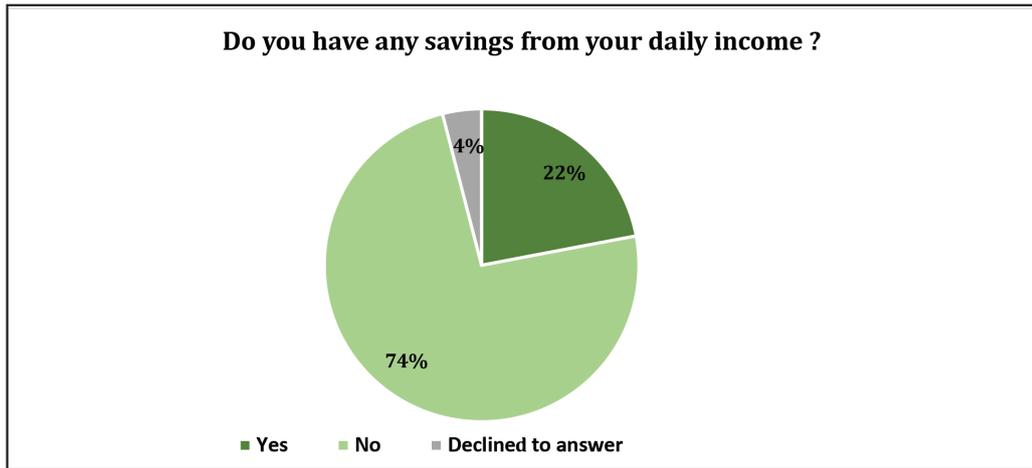
The daily income of vendors was higher than 3,600 MMK, which is the stipulated minimum wage. Some earn a huge income from their businesses. When asked about daily income, 50% of respondents openly replied that they earn a daily income of 5,000 to 20,000 MMK and 21% stated they earn 20,000 to 50,000 MMK. However, more than 4% of respondents proudly said that their income is at least 50,000 to 100,000 MMK for a day of vending. 10% of respondents declined to answer because they were worried that they would have to pay tax if they stated their real income. According to our observations, garment vendors and Chinese food vendors from Latha Township earn a daily income of over 50,000 MMKs to 100,000 MMK.]

FIG. 3.4.2 Loans for vending businesses

Over half of respondents receive loans for their daily vending business. Nearly half of respondents can stand without loans on their own. When asked whether any loans existed for daily vending businesses, 53% of respondents answered that they went into debt for their business and have even had to pay interest. 45% of respondents indicated that they did not have any debts.

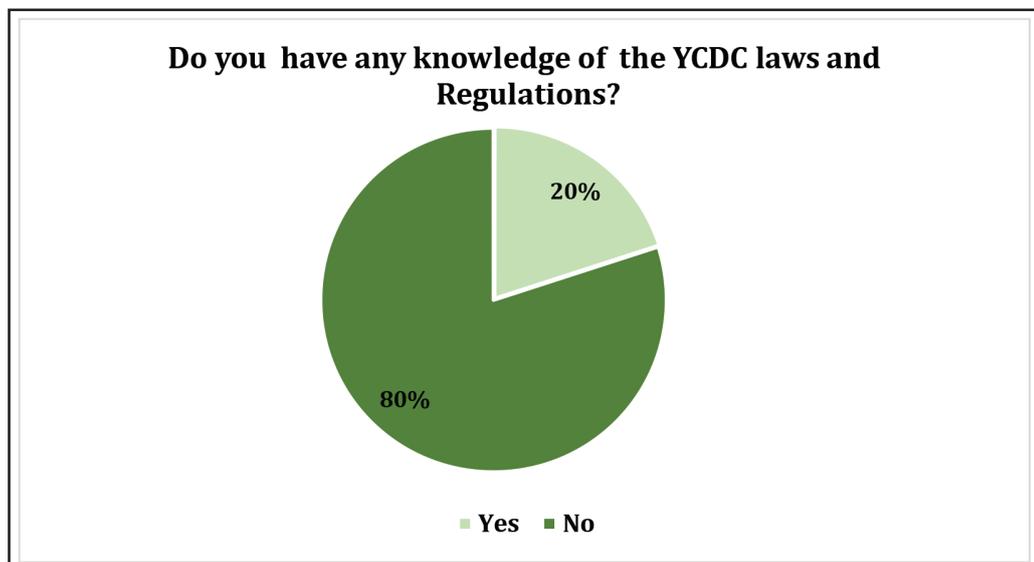
FIG.3.4.3 Savings from daily income

When asked whether they have any savings from their daily income, 74% of respondents answered “No,” and 22% of respondents gave the answer “yes”. Thus, the majority of respondents are unable to save money from their daily vending income.

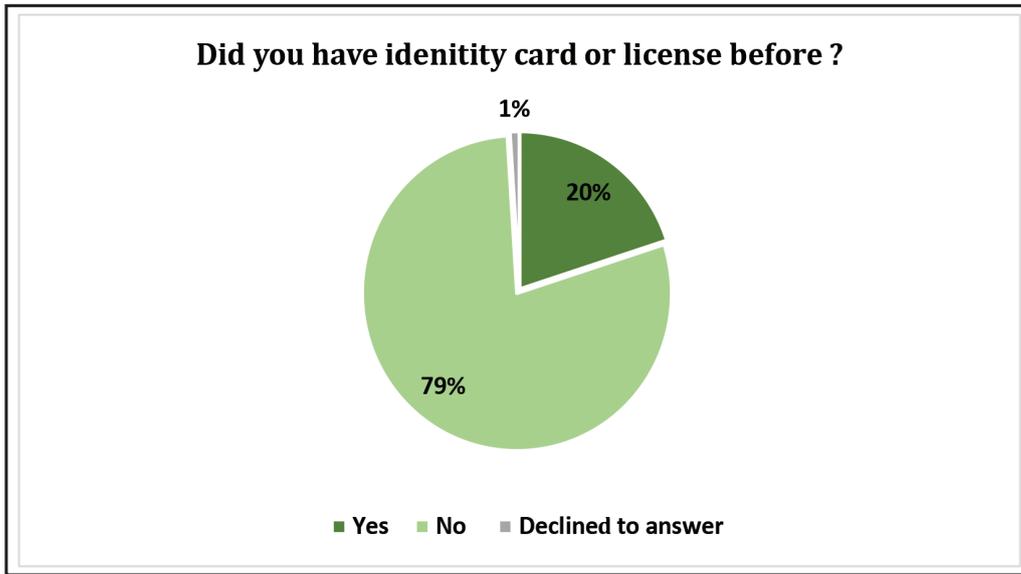
3.5 Knowledge of YCDC laws and regulations, licensing, illegal vending and bribes

FIG.3.5.1 Vendor knowledge of YCDC laws and regulations

Respondents mostly reported no knowledge of YCDC laws and stipulated regulations. When asked whether they had any knowledge of YCDC laws and regulations, 80% of respondents answered “no,” but a minority 20% answered “yes”.

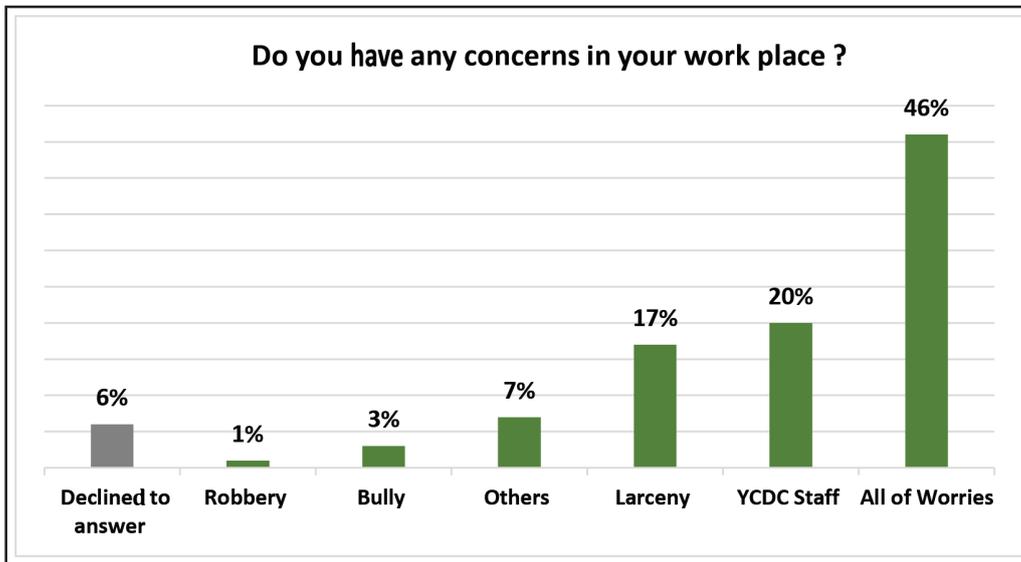
FIG.3.5.2 Percentage of vendors with an identity card or license before the current registration initiative

At the time of research, the YCDC government accepted the registration of illegal vendors as legal vendors. Identically, when asked about having an identity card, the majority were not legal vendors. However, 20% had been legal vendors since several years ago. 1% declined to answer.

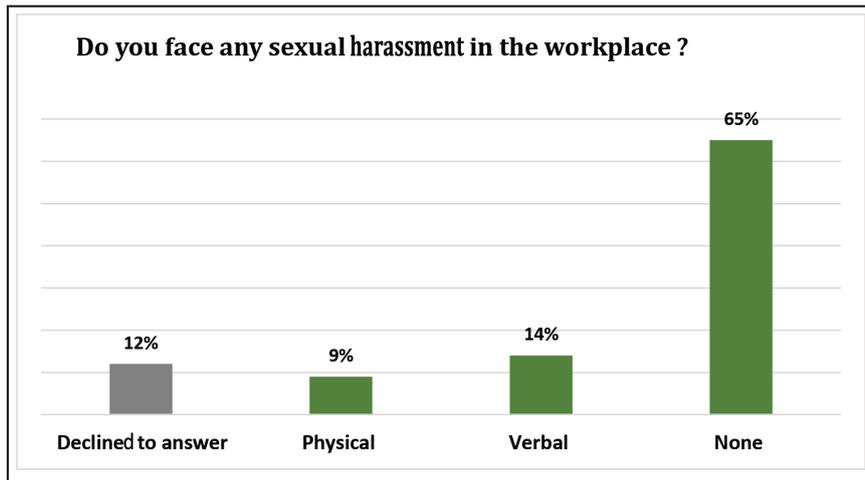
3.6 Concerns in the Workplace

FIG. 3.6.1 Concerns held by vendors in the workplace

When asked about their concerns in the workplace, 20% of respondents stated that they worry about YCDC staff, 17% are concerned about larceny, 3% about bullying, and 46% about all of the above. Six percent of respondents declined to answer and 7% said they worry about other things. As the largest single percentage except “all of the above,” it is clear that street vendors worry about YCDC staff.

FIG.3.6.2 Sexual harassment of female respondent vendors in the workplace

As mentioned previously, 54% of respondents, or 58 persons surveyed, were female. Thus, we asked about sexual harassment in the workplace. 65% of women answered that they do not face any sexual harassment in their workplace, but 14% of female respondents answered they face verbal harassment and 9% of female respondents answered that they face physical sexual harassment. 12% of respondents declined to answer.

IV. Problems caused by Street Vendors

4.1 Traffic Congestion

Traffic congestion has been one of the main reasons for relocating street vendors since the Yangon Regional Government created the night market on Kannar main road (formerly known as Strand Road) along the Yangon River, which was intended to not only to manage Yangon's growing night life but also to reduce gridlock by relocation.⁶ According to the data of the Yangon City Development Committee, it is estimated that there are 30,000 street vendors in total in Yangon.

The total number of street vendors in the four downtown areas we surveyed is over 6,000 vendors, and they always prefer to sell where there are many people and cars. However, the roads in these four townships are not wide enough for many street vendors. Therefore, this new night market which is under the direction of Yangon Region Chief Minister, U Phyo Min Thein, and managed by the Yangon City Development Committee, is currently relocating around 1,600 vendors of the 6,000 to the night market and around 250 vendors the morning shift along Strand Road, a new place, since it is said that relocation will be one way to reduce traffic.⁷

In addition, in September 2016, it was announced that vendors would soon be banned from the 11 major thoroughfares that cut through the downtown grid since Anawrahta, MaharBandoola, Merchant and other prominent roads are always crowded with heavy traffic and pedestrians. Daw Than Myint Aung, YCDC member, used this as the reason that vendors were told to move to the night bazaar on Strand Road.⁸ As of now, Strand Road is still facing traffic problems similar to those prior to the relocation.

According to our findings, although relocation was aimed at reducing traffic jams, traffic jams continue to plague the dwellers of Yangon. According to the news, shopper Shwe Mhone Ei, a 17-year-old student, said, "They opened the night market to reduce traffic, but now traffic on Strand Road is worse than ever." Another person was quoted as saying, "Displacing some sidewalk stalls has done absolutely nothing to help traffic flow downtown, increased congestion in some side streets, and has even created new opportunities for traffic jams along the waterfront." U Htain Lynn, a taxi driver from Ahlone Township, also mentioned that nothing special had changed with regards to the traffic jams. It does not appear that relocating the street vendors has solved the gridlock.

4.2 Food Safety and Hygiene

Food safety and hygiene is also another issue for street vendors. As street food is popular and widely consumed, action was required on food safety and hygiene.⁹ The research released at the 42nd Myan-

⁶ Eleven. (2016, September 26). YCDC compiles list of street vendors. Retrieved from <http://www.elevenmyanmar.com/local/6055>

⁷ Aye, M. N. (2016, November 24). Yangon's new night market open for business. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23863-yangon-s-new-night-market-open-for-business.html>

⁸ Lin, Z. Y. (2016, November 17). Street vendors to be banned on Yangon's busiest roads. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23724-street-vendors-to-be-banned-on-yangon-s-busiest-roads.html>

⁹ Myint, S. Y. (2014, January 20). One-third of street food has dangerous bacteria: study. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/9309-one-third-of-street-food-has-dangerous-bacteria-study.html>

mar Health Research Congress in 2014 found that “more than one third of the 150 samples (of street food) collected were positive for either *Staphylococcus aureus* or *Bacillus cereus*, two common types of bacteria that can lead to food poisoning. Almost one quarter contained dangerous levels of bacteria. Thirty samples from each of the five downtown townships were collected and tested. Of the 150 samples, 52 or around 35 percent contained either *Staphylococcus aureus* or *Bacillus cereus*. Of the 32 samples with *Staphylococcus aureus*, 23 had bacteria levels considered immediately dangerous, while 14 of the 20 *Bacillus cereus* samples were dangerous.”¹⁰ The Yangon Region Chief Minister, U Phyo Min Thein, who masterminded the night market plan, said that opening the night market on Strand Road “will provide affordable access to healthy food by getting vendors off the main roads.”

Another of the primary motivations of the government to move food and fruit street vendors to the night market systematized with water and some sanitation system was to ensure food safety. YCDC is providing water, electricity, cleaning and mobile toilets, but vendors will pay for those services.¹¹ The Yangon-based Consumer Protection Association (CPA) insisted in 2013 that street food is often not safe to consume, and vendors need food safety education.¹² According to research conducted by the CPA, over 80 percent of the more than 1,000 street food stalls in central Yangon are not hygienic and are selling unhealthy food, and as many as 80 percent of street food stalls in Yangon do not meet basic hygiene standards.

There is still a growing food safety risk because of this lack of hygiene, since food safety depends on the people who prepare and sell the food. Some vendors might have knowledge regarding health and hygiene, but this knowledge does not translate into practice. One of the customers said, “If I want to eat I at least try to find a clean roadside food stall.”¹³ Another added, “Sometimes I even ask the sellers to wear gloves, but generally they don’t like it when I say this.”¹⁴ YCDC Secretary Daw Hlaing Maw Oo said that in the near future, vendors will be trained on better hygiene and food preparation, and those vendors who do not attend such training will be prohibited from operating stalls. “In upgrading, we need to upgrade in quality. We have a plan to upgrade the knowledge of all vendors. We have no plan to move them away. The plan is only to upgrade them to a higher level. Later, there are plans to link the Strand Road night market area up to Bogyoke Market,” she added.¹⁵ The City Development Management By-Laws (1999) give YCDC responsibility for handling street food sanitation in Yangon.

4.3 Illegal Renting and Bribery

The lucrative trade in street vending space started in 1999, when YCDC, under the military regime State Peace and Development Council, issued identity cards to vendors, to bring some order to streetside sales

¹⁰ Ibid supra 7.

¹¹ Ibid supra 7.

¹² Mann, Z. (2013, November 21). Rangoon’s Street Food Attracts Diners, But It May Not Be Clean. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/multimedia-burma/photo-essay/rangoons-street-food-attracts-diners-may-clean.html>.

¹³ Myint, S. Y. (2014, January 20)

¹⁴ Ibid

¹⁵ Min, A. K. (2017, February 27). A fiesta of colours and bargains – The Night Market. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/special-features/232-food-and-entertainment-2017/25104-a-fiesta-of-colours-and-bargains-the-night-market.html>

and make it easier to collect taxes. Each card allowed its holder to trade in a certain township.¹⁶ When the USDP Government came into power in 2011, this kind of card and taxation system stopped.¹⁷ However, pavement in downtown Yangon is still seen as a commodity to be traded between street vendors and homeowners, with some prime spots selling for up to 1 million MMK.¹⁸

“People who were not wearing uniforms used to collect taxes of around 500 MMK every three days, but have not come for a month.”

Ko Aung Naing, Clothing Vendor

“The price of renting a space is highest in Latha and Lanmadaw townships, where the street markets are most concentrated.”

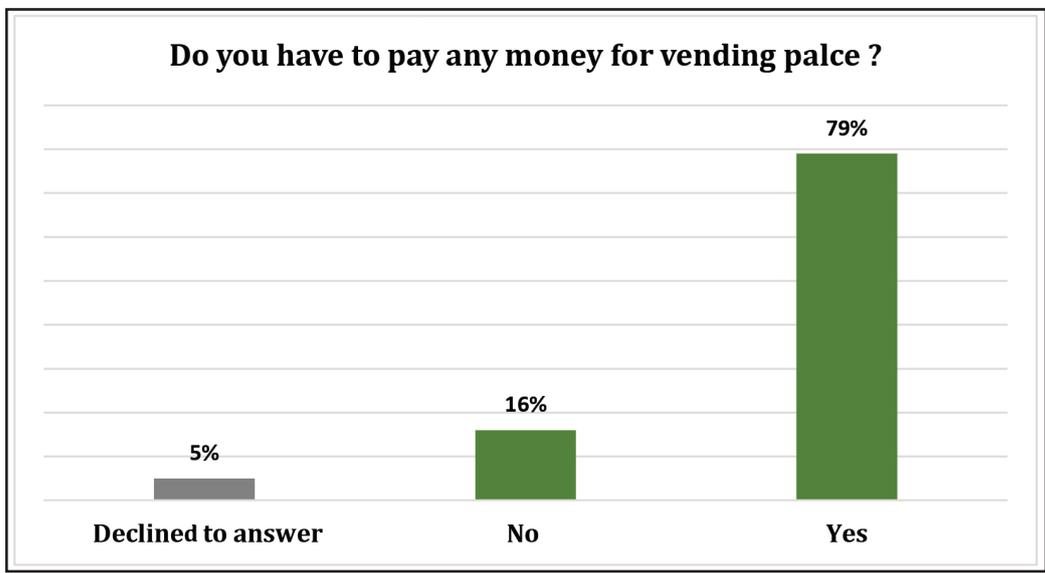
Daw Sein Myint, Fruit Vendor

“I have been selling here for five years through an agreement with a local house owner. I have to give them money and I pick up all my rubbish. People from YCDC also collect taxes, though they have not collected any recently.”

U Tin Myint, Food Vendor

Source: Myanmar Times News, 18th August 2016

FIG 4.3 Respondents who have been paying for vending space

¹⁶ Lin, Zay Yar. (2016, August 18). Yangon bans lucrative trade in pavement space. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/22012-yangon-bans-lucrative-trade-in-pavement-space.html>

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

To learn about street bribery among vendors, we asked the question “Do you have to pay any money for vending space? 79% answered that they have to pay money (bribes) and 16% do not have to pay because they have been relocated already. MP Daw Kyi Pyar admitted in an interview that vendors, YCDC staff, and some residents are still participating in street bribery, but stated that “when we relocate the vendors, this street bribery problem will be solved”. Thus, we can deduce that those who are selling in their original places and some of the relocated vendors are involved in the bribery process because YCDC is not collecting any money for vending space, but there is still some bribery among some staff and residents.

V. Policy and Impact

5.1 Laws and Regulations

Since the colonial era, there have been several laws, regulations and notices that apply to street vendors. In 1989, under the rule of the SLORC government, the YCDC permitted street vending and collected change for vending places. Nonetheless, new vendors increased and did not apply for registration. Thus, the quantity of illegal vendors increased. When the previous government came to power, policy changed, and apparently the rules and regulations became strict.

In 2013, the previous law was repealed and the new Yangon City Development Law (amended September 4, 2014) was adopted. Section 5 of this law deals directly with street vendors. The relevant section is summarized below.

Section 11 (H) of Chapter 3	The Committee (YCDC) shall prescribe discipline relevant to street shops and street vendors. ¹⁹
Section 20 E	The Committee shall manage, monitor and cancel vendors who are not permitted to sell. ²⁰
Section 63 (A)	No one shall be allowed to block, destroy or pollute the public streets and roads without permission of the committee.” ²¹
Sub-section (3) of Section 63 (B)	The placing of goods to sell or dry in the sun in the public streets shall not be tolerated.” ²²
Section 66 (E) of Chapter 19	No one shall be allowed to operate street vendor shops for pedestrians without permission of the committee. ²³
Section 68 of Chapter 20	Those who are found guilty of failing to follow one of the above laws shall be sentenced to up to one year imprisonment or shall have to pay fine of at least ten thousand kyats, up to five lakh kyats, or both of these penalties shall be applied. ²⁴
Section 70	Those who are found guilty of committing or failing to follow one of the above regulations shall be sentenced up to six months of imprisonment or one shall have to pay a fine of at least ten thousand kyats to four lakh kyats, or both of these penalties shall be applied. ²⁵

¹⁹ Yangon City Development Law, 2014.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

By the stipulation of the law, the Markets Department and Administration Department are responsible for managing vending hours and locations, and have the power to prescribe rules and regulations for street vending. From time to time, YCDC can also put forth notifications and orders to manage street vendors. In the process of relocating vendors and banning selling on the eleven main roads, YCDC put up 200 sign boards as notifications to not sell food or commodities.

FIG.5.1.1. Notification stating nobody has the right to own or rent the roads and pavement

Six months ago, a new registration process for street vendors was initiated. If we compare the differences in standards of the past and current registration processes, the current registration process admittedly has better standards. Among the vendors we surveyed, none stated that they had to pay any money or bribes. Moreover, the collection of personal information from vendors has become more systematic and detailed. Even a QR code system has been used in the new registration cards for the vendors.

FIG.5.1.2. Present Identity card (left) and previous identity card (right)

5.2 The Policy Implementation Process

On July 10, 2016 the YCDC started collecting a list of vendors.²⁶ From September 22 to 25, a registration process was made. According to this registration, Kyauktada, Panbedan, Latha and Lanmadaw townships were occupied by a total of 6,041 vendors. As the next step, on August 16, 2016 the YCDC clarified that nobody has the right to own or rent the roads and pavement as vending space by putting 200 sign boards downtown. At the same time, the YCDC prepared to supply water and electricity at the designated relocation sites. Japan's Sumitomo Corporation donated portable toilets and CCTV cameras for the night market. The YCDC government was trying to prepare for relocation. Relocation lists were made for Kyauktada, Panbedan, Latha, Lanmadaw, Botataung and Pazuntaung townships.²⁷ Although the initial list included six townships, in reality the policy was implemented in only four.

After the municipal government visited China, Thailand and Singapore to observe their street vendor policies, they started implementing their street vendor policy in four Yangon downtown townships: Kyauktada, Panbedan, Latha and Lanmadaw.²⁸

5.3 Becoming the Night Market

On November 23, the YCDC initiated relocation to Strand Road night market for 1,600 vendors selling food and fruits. Shop spaces were 32, 36 and 64 square feet in size. As a service charge, the largest shops will pay 300 MMK daily, while the small shops will pay 150 MMK. Electricity will cost 7,000 MMK per month. The allotted time for selling is 3 pm to 11 pm. Meat and vegetable sellers have permission to sell from 6 am to 11 am. At this current night market, there are 37 CCTVs, 51 aerial masts, and over 40 portable toilets for facilities.

The total quantity of street vendors in the four townships targeted by the policy and our research is about 6,000. Over 1,600 street vendors have been relocated along Strand Road. Food, vegetable and fruit street vendors were prioritized for relocation. YCDC also sent sandal and commodities sellers to the Bank Road. Moreover, street vendors were also relocated in front of the High Court, which is one of the heritage sites of Yangon City.

5.4 The Purpose of YCDC's Current Street Vendor Policy

In the period of new government transition, this policy is being implemented to make Yangon cleaner and bring street vendors under government control. Myanmar is working to rise to the standard of other countries. The night market is one of the ways for Yangon to catch up to the standards of other international cities. Another problem is the traffic jam issue. People walk on the road instead of on the pavement because the street vendors and their goods block the pavement. Currently, all the roads and pavements are very complicated in the downtown area because of the lack of control over street vendors. That is why

²⁶ Ibid supra 6.

²⁷ Ibid supra 16.

²⁸ Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, 2017

they started planning to relocate street vendors from the four downtown township areas.²⁹

5.5 The Challenges of the Street Vendor Policy

In our in-depth interview with Daw Than Myint Aung, YCDC Committee Member No.5, she stated that the most challenging thing for authorities is to get consent from street vendors to relocate because they are worried about their business at the newly designated locations.³⁰

5.6 Upcoming Plans of YCDC

YCDC has a plan to implement the relocation of street vendors in other townships after they have completed it in these initial four townships. U Nyi Nyi Oo, the deputy head of YCDC's administrative department, stated, "We can't guarantee that all street vendors will be provided places at the market. The municipal body is trying to implement similar markets in other townships if the first project succeeds."³¹ Daw Than Myint Aung, YCDC Committee Member No. 5, said that she could not confirm where the hawker center would be built. However, they have a plan to choose to build it in a crowded place where there are no traffic jams and there will also be a variety of food for consumers. A new location for a night market is in the works. Before building the hawker center, the YCDC authorities said that they need to plan for traffic, lights and CCTVs to prevent theft and robbery.³²

5.7 The Impact of Street Vendor Policy

5.7.1 Slow Sales Rates

The first problem faced by street vendors who have moved to the night market is the slow sales rate.

Mya Mya Win, a 55-year-old fruit seller who used to operate her shop on Latha Street, said "Frankly, I don't like moving here [the new night market on Strand Road].

Sales are low and money is not circulating. Sales have been really bad since opening day. Now, I pay more for transportation. And at the old place I had a convenient place to keep the fruit when I packed up at the end of the night. I need a new one."³³

²⁹ Interview with the Deputy Head of the YCDC's Administration Department, 2016.

³⁰ Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, 2016.

³¹ Paing, T. H. (2016, December 1). Relocated Street Vendors Complain of Insufficient Space. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.irrawaddy.com/news/burma/relocated-street-vendors-complain-insufficient-space.html>

³² Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, 2017.

³³ Satt, M. (2016, December 1). Cramped and damp, Yangon's new night market disappoints. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmtimes.com/index.php/lifestyle/24000-cramped-and-damp-yangon-s-new-night-market-disappoints.html>

5.7.2 Inconvenient Location

Located at the bottom block of downtown, the new market is an inconvenient trip for families living in the upper blocks downtown and the northerly townships. Therefore, there are fewer customers in the relocated places than there were in the downtown area. Zin Mar Lwin, a banana seller, said customers are discouraged from shopping at the night market because it is beside a busy six-lane road.³⁴ Another vendor also said that there are few customers at the new night market. “Street vendors in other townships along Strand Road suffer from a lack of customers; only this [Chinatown, Latha] area has a lot of people,” apple vendor U Aung Than said, adding that “as a result, many vendors are facing debt and they cannot pay the wholesalers back because their goods spoil or there are no customers.”³⁵ “Many fruit sellers are getting into debt with their wholesalers,” said Aung Myint Oo, who previously sold seasonal fruit in Latha Township and has now rented his place to another vendor because he lost 50,000 MMK in three days when he shifted to the night market.³⁶ Director Daw Moe Moe Lwin of the Yangon Heritage Trust, a non-profit organization for both buyers and sellers, explained “It is difficult to relocate a market because it is a place for both vendors and buyers.”

Vendors don’t have much choice other than selling in their newly designated places in the night market because the YCDC will take their space back if they find out that they are not selling there. Those who fail to regularly come to the market are at risk of losing their allocated places.³⁷

5.7.3 Weather

Weather is another aspect that vendors worry about. Currently, there is no shelter to protect against sun or rain. The logistics are problematic for vendors due to the market’s proximity to the river, and there are concerns over potential flooding when the monsoon season hits. U Zaw Win, who sells Indian snacks on the Panbedan section of the night market, said there was not enough space for vendors and it was too exposed to the weather. Stalls will be buffeted by the wind and rain during the wet season.³⁸

5.7.4 No chance to sell alternative goods at the new locations

Street vendors who have been relocated are not allowed to sell alternative goods. They must sell only the goods that are recorded on their identity cards because of the rules and regulations of the YCDC. If they sell other goods not mentioned on their identity cards, their identity cards will be revoked if they are caught.

³⁴ Ibid.

³⁵ Mon, S. M. (2017, February 8). Vendors struggle to adjust to new Yangon night market. Retrieved March 14, 2017, from <http://frontiermyanmar.net/en/vendors-struggle-to-adjust-to-new-yangon-night-market>

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

Street vendors would like to sell seasonal and alternative goods to maintain their businesses. Therefore, vendors are concerned about the future of their businesses during the upcoming seasons because of the YCDC's prohibition against selling alternative goods.³⁹

³⁹ Interviews with vendors, 2016.

Voices of Vendors for the YCDC

➤ *Administration*

According to the survey, the street vendors recommended that the municipal government should not be corrupt and should have a separate department to handle street vendor affairs effectively and proactively. (Survey suggestion from nine respondents about administration)

➤ *Vending Locations*

According to the survey and interviews of street vendors, nearly 30% preferred selling at their original places rather than at the newly designated locations. They would like to suggest that the municipal government allow them to sell at their original places if they agree to abide by rules and regulations. Street vendors also want the YCDC to divide day and night shifts systematically, taking into consideration each vendor's situation of original places and goods.

The Yangon municipal government also should consider the inconveniences faced by street vendors in their newly designated sales plots (slow sale rates and inconvenient location) and give them more space to settle their goods and to have enough places for consumers. Street vendors working in the new locations also suggest that the YCDC arrange for weather-proofing for the rainy season.

A majority of street vendors surveyed stated that the YCDC also needs to review its relocation plan because some street vendors are getting more space by giving bribes to the authorities. As a result, there is a lack of equality among street vendors who are working in the new places and sometimes it leads to quarrelling and arguing among street vendors.

➤ *Policy*

The YCDC also should have a better policy for street vendors to meet international standards. They should give identity cards to commodities street vendors that permit them to engage in vending legally. Five respondents that we surveyed pointed out that only food and fruit street vendors could do business at the relocated places legally as they have got the identity cards for it.

➤ *Transportation*

Six respondents stated that food and fruit street vendors were unable to earn much at the newly designated locations as they have to spend more money on transportation. The newly created vending locations also need traffic lights and crossings to be safe from traffic dangers.

Conclusion

According to the survey findings, more than half of street vendors in our research area are natives of the Yangon region. More than 60% of vendors in our research area work without a day off for the whole week. They take fewer than 30 days off per year. In addition, more than half of vendors have loans to run their business. The street vending business is the second-most-chosen job for people who are living under extreme poverty. Proper support and regulation for the street vending business can lead to the alleviation of urban poverty. When the NLD government came into power, the attitude towards street vendors changed. Legalization and the designing of street vending areas and facilities in vending areas were warmly welcomed. On the other hand, participation and knowledge about YCDC laws and regulations of street vendors in the process of policy change needs to be increased. Transportation to the night market is still not easy to access. The YCDC should include commodities vendors in their plans for future vending zones.

Policy Recommendations

To the government – Street vending is the second largest profession for people living under extreme poverty in Yangon. The Yangon Regional Government should design policy, laws and regulations to protect and handle street vendors strategically and systematically. If such policy is designed and implemented well, it could be one of the solutions to extreme poverty in Yangon. The YCDC should also take action against bribery, and provide their staff with awareness and training to manage and handle the street vendor affairs gently. The YCDC government should support awareness with training programs, and periodic monitoring should be done for street food vendors. The knowledge of street vendors about YCDC rules and regulations should be raised.

To the street vendors – Street vendors should cooperate with the YCDC for registration to legitimate their vending business. Doing so would enable them to conduct their business with dignity and they also would not need to fear municipal officers anymore and would not need to bribe them. They should organize independently and take collective action to raise their voices to be heard by policy makers, and establish their participation in shaping policies and the implementation processes that affect their livelihoods.⁴⁰ Vendors should form a permanent committee to contribute ideas and cooperate with the YCDC government.

To civil society organizations (CSOs) – Civil society organizations (CSOs) should do more research in the Yangon region on street vendors, including on their current rights and entitlements under the law, and catalyze a discussion on the topic to promote an agenda of progressive change⁴¹ towards better street vendor policy, rules and regulations. CSOs also should advocate to the regional and municipal governments and collaborate with them to implement this policy effectively for street vendors' livelihoods.

⁴⁰ Tangworamongkon, 2014.

⁴¹ Ibid.

References

1. Aye, M. N. (2016, October 19). Strand Road set for new night market. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/23176-strand-road-set-for-new-night-market.html>
2. Aye, M. N. (2016, November 24). Yangon's new night market open for business. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23863-yangon-s-new-night-market-open-for-business.html>
3. City of Yangon Development Law. (2013). Yangon: Yangon City Development Committee, Yangon regional government, The Republic of the Union of Myanmar.
4. Interview with the Deputy Head of the YCDC's Administration Department, U. N. (2016, December 7). (N. T. David, Interviewer, & Z. M. Min, Translator) Yangon, Yangon, Myanmar. Retrieved March 14, 2017
5. Interviews with Vendors. (2016, December 7). Pilot Research. (S. K. David, Interviewer, & Z. M. Min, Translator) Yangon, Yangon, Myanmar. Retrieved March 14, 2017
6. Interview with Y.C.D.C Committee Member No.5, D. T. (2017, January 9). Street Vendor Policy. (S. K. David, Interviewer, & Z. M. Min, Translator) Yangon, Yangon, Myanmar. Retrieved March 14, 2017
7. Eleven (2016, September 26). YCDC compiles list of street vendors. Retrieved from <http://www.elevenmyanmar.com/local/6055>
8. Linn, Z. Y. (2016, November 17). Street vendors to be banned on Yangon's busiest roads. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/yangon/23724-street-vendors-to-be-banned-on-yangon-s-busiest-roads.html>.
9. Lin, Zay Yar. (2016, August 18). Yangon bans lucrative trade in pavement space. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/22012-yangon-bans-lucrative-trade-in-pavement-space.html>
10. Mann, Z. (2013, November 21). Rangoon's Street Food Attracts Diners, But It May Not Be Clean. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/multimedia-burma/photo-essay/rangoons-street-food-attracts-diners-may-clean.html>.
11. Min, A. K. (2017, February 27). A fiesta of colours and bargains – The Night Market. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/special-features/232-food-and-entertainment-2017/25104-a-fiesta-of-colours-and-bargains-the-night-market.html>
12. Mon, S. M. (2017, February 8). Vendors struggle to adjust to new Yangon night market. Retrieved March 14, 2017, from <http://frontiermyanmar.net/en/vendors-struggle-to-adjust-to-new-yangon-night-market>
13. Myint, S. Y. (2014, January 20). One-third of street food has dangerous bacteria: study. Retrieved from <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/9309-one-third-of-street-food-has-dangerous-bacteria-study.html>
14. Naing, S. Y. (2016, November 18). Quick Meals, Lasting Effects. Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/features/quick-meals-lasting-effects.html>
15. Paing, T. H. (2016, December 1). Relocated Street Vendors Complain of Insufficient Space. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.irrawaddy.com/news/burma/relocated-street-vendors-complain-insufficient-space.html>
16. Pyar, D. K. (2016, December 9) Personal interview on street vendor policy with S. Z. David.
17. Satt, M. (2016, December 1). Cramped and damp, Yangon's new night market disappoints. Retrieved March 14, 2017, from <http://www.mmmtimes.com/index.php/lifestyle/24000-cramped-and-damp-yangon-s-new-night-market-disappoints.html>
18. Save the Children. (2016). Lives on Loan: Extreme Poverty in Yangon.
19. Tangworamongkon, Chonticha. (2014, November). Street Vending in Bangkok: Legal and Policy Frameworks, Livelihood Challenges and Collective Responses.

Office Address: No.311, Marlar Myaing Condo, Marlar Myaing Yeik Thar Street,
Kamaryut Township, Yangon.

Website: <http://www.salweeninstitute.org/>

Facebook: <https://www.facebook.com/thesipp/>

Email: information@salweeninstitute.org

Contact number: (+95) 9 785 475392